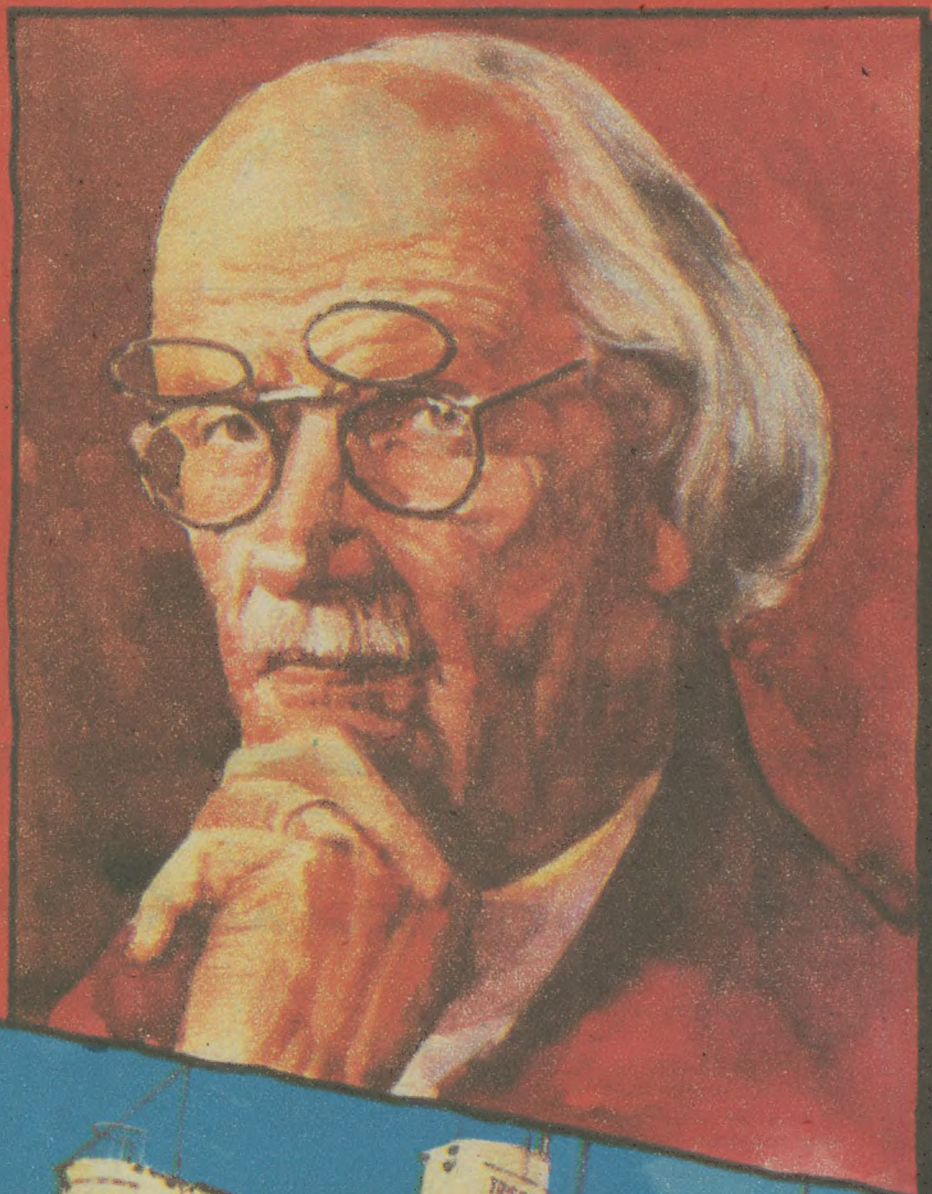
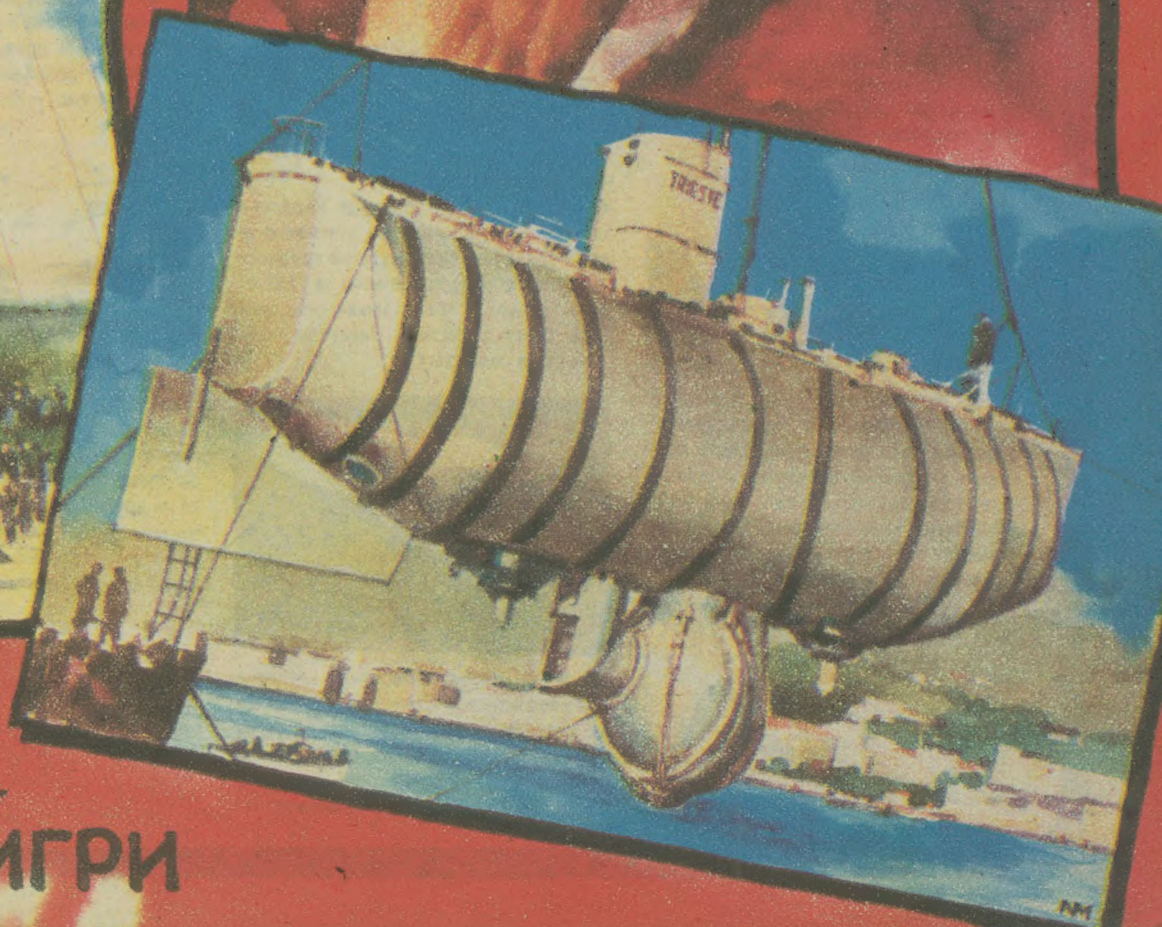
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
16. 3. 1984. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XLV ● 25 ДИН
БРОЈ 1681

ТРЕЋИ КУПОН
45 ГОДИНА – 450 НАГРАДА
АУТОМОБИЛ У ИГРИ

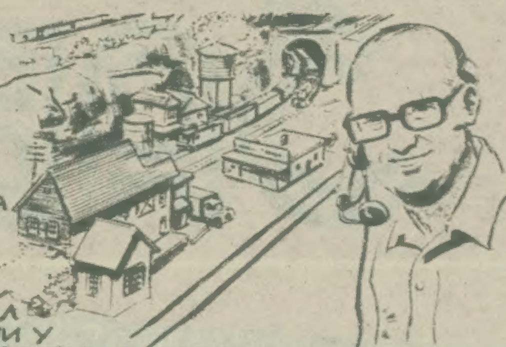
Веровали или не!

ОРЛОВИ

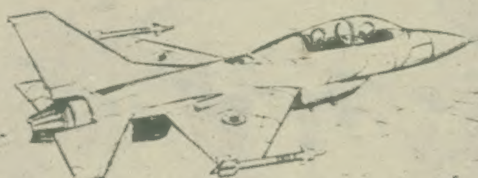
И ДРУГЕ ПТИЦЕ ГРАБЉИВИЦЕ КОЈЕ СЕ ХРАНЕ УГИНУЛИМ ПАТКАМА КОЈЕ СУ УСТРЕЛИЛИ ЛОВЦИ И САМИ УГИНУ КАД ПРОГУТАЈУ ОЛОВНЕ КУГЛИЦЕ САЧМЕ.

БРУСУ ЧАБУ

ИЗ ГРЕНД РЕПИДСА У МИЧИГЕНУ (САД) БИЛО ЈЕ ПОТРЕБНО 27 ГОДИНА ДА БИ НАПРАВИО МОДЕЛ ЖЕЛЕЗНИЦЕ КОЈИ У ЊЕГОВОЈ СОБИ ЗАУЗИМА ПОВРШИНУ ОД 3,96 x 8,14 МЕТАРА. ЗА ИЗГРАДЊУ ЈЕ УПОТРЕБИО 427 МЕТАРА ТРАЧНИЦА, 68000 ЕКСЕРЧИЋА, 21045 МЕТАРА ЖИЦЕ, 4000 ЗАВРТЊА И КОМПЈУТЕР КОЈИ ПОВЕЗУЈЕ ВОЗ И СИГНАЛЕ.

ВОЈНИ АВИОНИ

ЗА СВАКИ ЗАДАТАК МОГУ РАЗЛИЧИТО ДА СЕ МАСКИРАЈУ. МЕЊАЈУ БОЈУ И ШАРЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД ВРЕМЕНСКИХ УСЛОВА И ОБЛАСТИ КОЈУ ПРЕЛЕЋУ, А НЕКАД СЕ МАСКИРАЈУ ГЕОМЕТРИЈСКИМ ШАРАМА ТАКО ДА НЕПРИЈАТЕЉ НЕ МОЖЕ ДА ОДРЕДИ ДА ЛИ СЕ АВИОН УДАЉАВА ИЛИ ПРИБЛИЖАВА.

ОФИЦИРИ

БРИТАНСКЕ АРМИЈЕ У 19. ВЕКУ СУ НОСИЛИ КОРСЕТЕ КОЈЕ СУ ТАКО СТЕЗАЛИ ДА СУ ЧЕСТО ЗБОГ ТОГА ГУБИЛИ СВЕСТ.

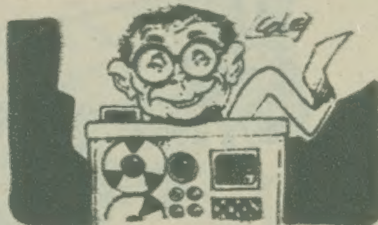
Парадајз

У ОБЛИКУ ПТИЦЕ КОЈА ЛЕЖИ НА ЈАЈИМА ИЗРАСТАО ЈЕ У БАШТИ МАРКУСА ФРЕДЕРИКСА ИЗ НЕПЕРВИЛА У ИЛИНОЈСУ (САД).

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● Јапан ће ове године издвојити 5,12 милијарди јена (22 милиона долара) за развој компјутера из такозване „пете генерације" који ће бити у стању да мисле као људски мозак и читају и говоре неколико језика.

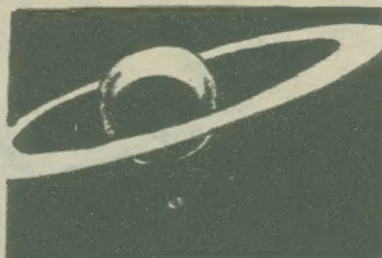

● ● ● на Тајвану је недавно ухапшен један брачни пар због необичног прекршаја – са једног узгајалишта крокодила украли су 118 ових гмизаваца. Можда вам ова крађа и неће бити толико необична када сазнате да само један примерак крокодила може да се прода за суму од 37 000 долара.

● ● ● у једној гробници недалеко од кинеског града Ксиана откривена је једна слика на свили изузетне вредности, а старост јој је процењена на 1100 година. На њој је представљен осморуки Буда, свети будистички текстови исписани су на санскриту.

● ● ● двојица америчких научника с универзитета у Станфорду дошли су до открића да прстенови који окружују Сатурн нису широки један километар, како се то до сада мислило, већ да су много тањи – свега 10 до 45 метара.

● ● ● највеће око од свих живих бића има гигантска лигња. Око може да има пречник и преко 38 центиметара. Ради лакшег поређења можемо вам рећи да је то око веће од једне лонгплеј плоче.

● ● ● група научника из Лењинградске лабораторије успела је да „измери" тежину ваздушне масе која се према ритму смењивања годишњих доба премешта с једне Земљине полулопте на другу. Тако у првих шест месеци 40 милијарди тона ваздуха путује са севера на југ и исто толико се враћа на север у периоду јули–децембар.

● ● ● научник Еор Бсановски са универзитета у канадском граду Ванкуверу сматра да између агресивности човека и температуре мозга постоји одређена веза. Наиме, он је утврдио да се температура људског мозга у тренуцима агресивности повећава за најмање 10°C. Установио је такође да уживање алкохола исто тако повећава температуру мозга, па тиме и агресивност.

● ● ● изузетно велику ајкулу, дугачку девет метара и тешку две тоне недавно је у близини обале Егејског мора уловио грчки рибар Ставатис Контојанис.

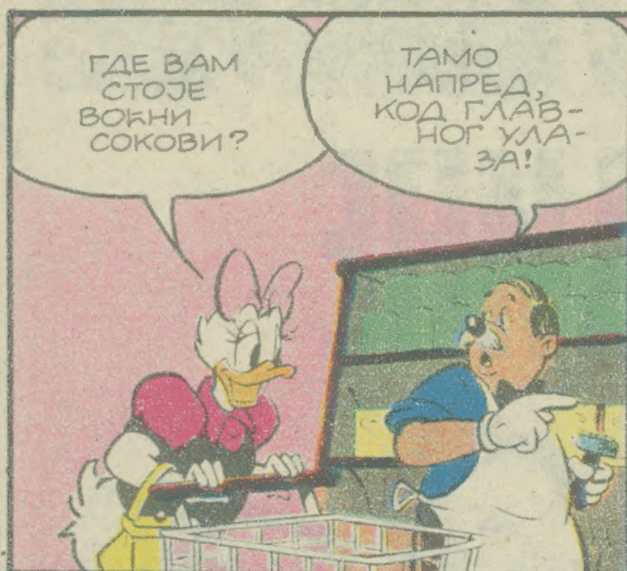
Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

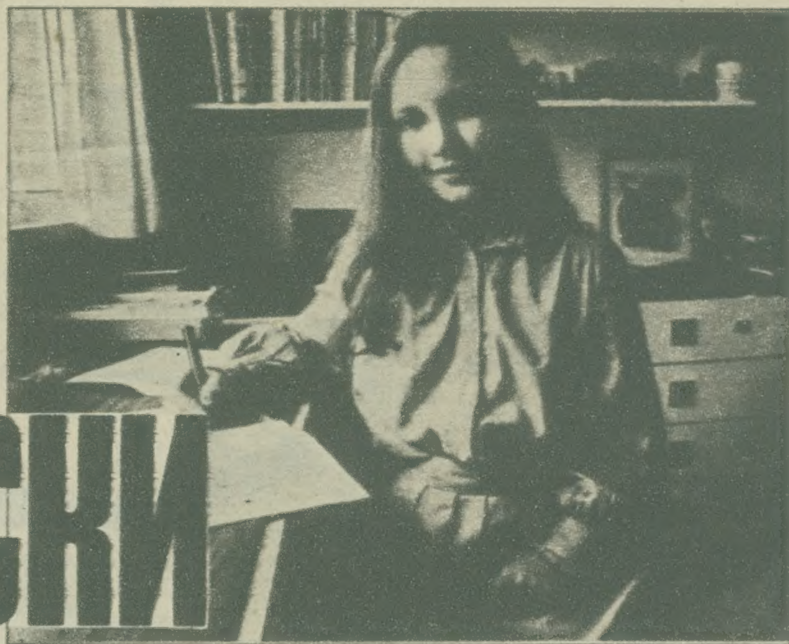

БРИТАНСКО ТАКМИЧЕЊЕ ЗА ТИТУЛУ

МЛАДИ КОМПЈУТЕРСКИ МОЗАК ГОДИНЕ

Једанаестогодишња Џоана Ричардсон, добитница прве награде у најмлађој групи учесника.

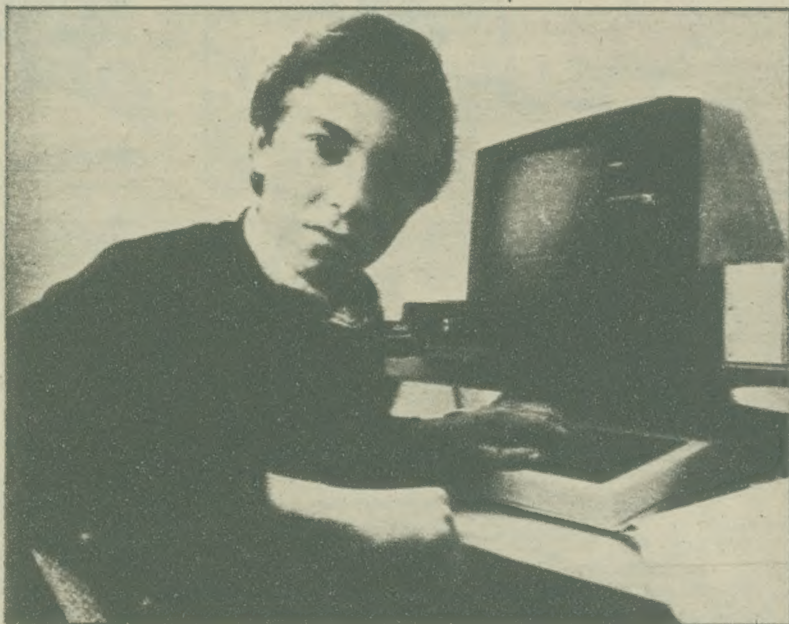
ЗА ПРОТЕКЛУ 1983. ТО ЈЕ ГРЕАМ ОГ КОЈИ ИМА ШЕСНАЕСТ ЛЕТА И СПРЕМА СЕ ДА СТУДИРА МЕДИЦИНУ. ПРВОНАГРАЂЕНИ ЊЕГОВ ПРОГРАМ – СМАЊЕЊЕ РИЗИКА ОДБАЦИВАЊА ПРЕСАЂЕНОГ БУБРЕГА – ВЕЋ ЈЕ ЗАИНТЕРЕСОВАО УГЛЕДНУ ЛОНДОНСКУ БОЛНИЦУ „ГАЈЗ".

Компјутерска технологија данас је отворила толике могућности да је главни проблем постао сетити се за шта се све електронски мозак може употребити. Најцењенији сој стручњака су програмери који готово важе за уметнике: траже се људи способни да напрегну машту и искористе компјутере на досад неслућене начине.

У жељи да подстакне креативност, британски лист „Санди Тајмс" у сарадњи са компјутерском фирмом „Комодор" организује такмичење за младог британског програмера године.

Позиву на такмичење одазвао се велики број младих са врло маштовитим предлозима за употребу компјутера на друштвено користан начин. Тражио се писмени предлог од највише две хиљаде пет стотина речи. Услов „друштвене користи" могао се веома слободно тумачити с тим што нису долазиле у обзир примене у пословним трансакцијама и компјутерске игре. Није било обавезно поднети готов компјутерски програм (такозвани софтвер) већ је требало да учесници само објасне каква би била предност компјутера у одређеном послу. Ипак, неколико такмичара приложило је и готове програме.

Учесници су били подељени у три старосне групе: до 13 година, од 13 до 16 и од 16 до 18 година. У свакој категорији биле су предвиђене по три награде с тим да од три првонаграђена један буде проглашен младим програмером, односно „компјутерским мозгом" године. Биле су предвиђене награде и за друге високопласиране учеснике као и једна за групни пројекат. Сваком добитнику би, између осталог био уручен и по један домаћи компјутер марке „комодор", тренутно најскупљи и најбољи на тржишту.

Нил Фицпатрик, победник у категорији од тринаест до шеснаест година старости

И за оца, и за мајку

Шеснаестогодишњак је проглашен младим програмером године 1983, то је Греам Ог из Чизелхерста, који је припремио решење за један горући проблем – програм за смањење опасности одбацивања пресађеног бубрега. Он је дошао на идеју да компјутерски обради податке о антителима у новим бубрезима пацијента и тако добије статистичку прогнозу успеха пресађивања што би лекарима омогућило да у случају потребе на време интервенишу.

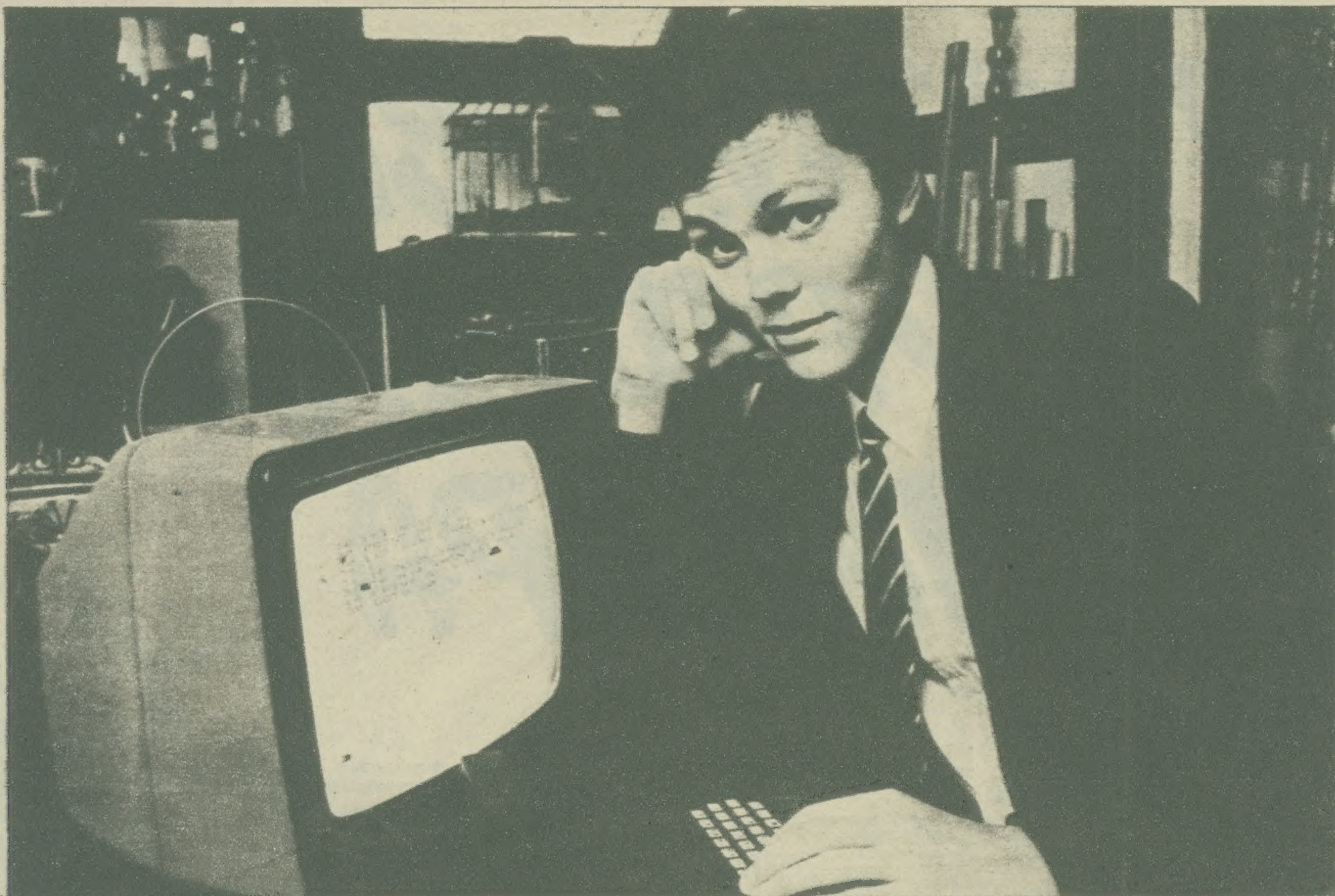
По речима овог дечака трећина бубрега који се сада пресађују неповратно пропада, обично тако што их организам одбаци, чиме се залиха расположивих бубрега давалаца непотребно смањује, а пацијенти излажу опасности. Греам је свој програм показао лекарима на одељењу за бубрежне болести чувене лондонске болнице Гајз и они су изразили жељу да га виде на делу и што пре примене.

Греам Ог се већ неколико година бави компјутерима. Пошто су му уводна школска предавања пробудила интересовање, набавио је кућни микрокомпјутер и почео да саставља програме за њега. Један од првих направио је за своју мајку, примењену уметницу која прави вертикалне сунчане сатове од бојеног стакла. За разлику од уобичајених хоризонталних сунчаних сатова ови се не могу увек положити тако да показују југ, па је часове на сваком од њих потребно друкчије обележити зависно од положаја који заузимају. Помоћу Греамовог програма могао се одредити распоред бројчаника на сваком сату.

На идеју у вези са пресађивањем бубрега Греам је дошао захваљујући раду свог оца, лекара са бубрежним болесницима. Отац му се иначе неуморно бори за проширење капацитета за пресађивање и дијализу бубрега.

Млади Греам је за време школског распуста често радио као баштован у болници Гајз и по обављеном послу у врту редовно би седао за терминал компјутера на одељењу за бубрежне болести. Био је то нови компјутер намењен складиштењу података о пацијентима, али у то време још ван употребе. Греам је то искористио и на њему је разрадио програм.

Он је и иначе веома заинтересован за примену компјутера у медицини, а и

Апсолутни шампион Грејем Ог

његова велика жеља је да студира медицину. Изгледи за то су му веома добри с обзиром на изванредан успех у школи.

Ко је коме пар

Добитница прве награде у најмлађој категорији до 13 година је једанаестогодишња девојчица Џоана Ричардсон из Вест Јуела. За свој програм се инспирисала гледајући на какве проблеме наилази њена мајка у регрутовању добровољаца за социјални рад. Она, наиме, држи агенцију за социјалне раднике и мора да пронађе добровољце погодне за ону врсту помоћи која се у датом случају тражи. Тренутно се у њиховом крају за социјални рад пријављује велики број људи, али нису сви погодни за постављени задатак, што се често испоставља тек накнадно. Један добровољац који се ужасавао паса, на пример, послат је у кућу у којој је љубимица врло намћорасто настројена пудлица, док је један заклети пушач био одређен за рад са особом оболелом од хроничног бронхитиса.

Џоани се учинило да до оваквих грешака долази просто зато што човек не успева да кандидату за социјални рад и особи која тражи помоћ постави довољан број питања и да при избору социјалних радника води рачуна о свим одговорима.

Чак и ако се узме у обзир да су грешке с тешким последицама прилично ретке, поступак избора увек веома дуго траје што, по Џоаниним речима, добровољце онерасположи, обесхрабри. Компјутер би се, пак, могао програмирати да постави дуг низ сложених питања и одмах из одговора изведе непогрешиве закључке. Џоана је одушевила жири за додељивање награда начином на који је искористила своја запажања и разрадила решења проблема мада програм којим би се компјутер накљукао није написала, што се није ни тражило, већ само описала.

Да глуви лакше проговоре

Тринаестогодишњи Нил Фицпатрик из Хемпел Хемпстеда освојио је прву награду у групи од 13 до 16 година. Он се позабавио проблемом учења глувих особа да говоре. Пројекат му је био крајње исцрпан и добро припремљен. Испоставило се да је на својој замисли почео да ради још пре годину дана, али је онда напустио да би се ове године поново вратио.

По Ниловом мишљењу узрок огромних тешкоћа на које глуве особе наилазе при учењу говоре јесте тај што немају појма какве звуке производе, па им је тешко да се исправљају. Нил је помислио да би овај посао био знатно олакшан када би се и учитељев и ученичков говор могао да представи визуелно.

Изгледало је да од тога нема ничег лакшег пошто су компјутери већ у стању да приказују артикулисане звуке у облику таласних кривуља. Међутим, Нил је увидео да су те кривуље сувише компликоване и да би глуве особе њима тешко могле да се руководе. Стога је смислио програм који бележи искључиво јачину гласа и сваки његов пад на нулу. Такав се ритам може представити веома једноставном кривуљом на компјутерском екрану.

Нил Фицпатрик отишао је и корак даље те је предложио програм који би исту кривуљу изговора давао и када се реч напише, то јест, откуца на тастатури. Извежбан глуви ученик могао би на тај начин да обогаћује свој говорни речник.

Електронска генерација буја ли, буја!

Чак и они који нису освојили прве награде предложили су веома драгоцене пројекте. Један од њих је Дејвид Розенберг, добитник треће награде у групи од 13 до 16 година за идеју како да се олакша општење међу парализованима.

Знао је да тим болесницима стоји на располагању табела са речима и знацима за показивање. Ограниченост те табеле је, по Дејвидовом мишљењу, у томе што на њу може да стане свега око четири стотине речи услед чега се често склапају компликоване и тешко разумљиве реченице. Дејвид је у слободном времену радио са једном групом одузетих, па му је то дало идеју да направи компјутерски речник у коме би појмови били систематизовани а избор се вршио помоћу командне палице.

Као што се и очекивало велики број награђених програма био је намењен помоћи хендикепираним особама. Тако је Ричард Шарп освојио другу награду у најмлађој категорији за веома хуману замисао да попише у компјутеру све што хендикепирани пацијенти у једном дому воле и не воле како би се иначе презаузето особље на то лако подсетило.

Рејчел Гвајон добила је награду за брз, лак и забаван начин учења Брајеве азбуке намењене људима који су недавно изгубили вид.

Било је и политичких идеја. Седамнаестогодишњи Ендру Марфи смислио је компјутерски референдум који би тек, каже он, „претворио Велику Британију у праву демократску државу".

Треба, најзад, додати да и није неко чудо што су енглеска деца толико компјутерски напредна. Велика Британија је земља са највећим бројем кућних компјутера по глави становника на свету па су малишани, од колевке све до факултета, на њих непрекидно упућени као што су њихови родитељи били на, рецимо, радио-апарате и телевизоре а деде и бабе на електричне сијалице и шпорете.

Приредила:
Бојана Дожић

ПУСТОЛОВИНЕ ПРОФЕСОРА ПИКАРА

ИЗУЗЕТНО УМАН И ХРАБАР ЧОВЕК, ПРИЈАТЕЉ АЈНШТАЈНА КОМЕ ЈЕ ПОМОГАО ДА И У ПРАКСИ ДОКАЖЕ ДЕО СВОЈЕ ТЕОРИЈЕ РЕЛАТИВИТЕТА, УЗЛЕТЕО ЈЕ У НЕБО И СПУСТИО СЕ У МОРЕ ДУБЉЕ НЕГО ИЈЕДАН ЧОВЕК ПРЕ ЊЕГА.

За студенте Бриселског универзитета Огист Пикар, штркљаст и мршав човек висока чела, био је синоним за расејаног професора. Тако је једном после краћег разговора у ходнику, упитао студента који га је задржао:

– Извините, с које сам вам стране дошао у сусрет? – Кад му је студент показао, додао је: – Хвала, значи да сам већ ручао.

Већ после неколико тренутака физичар је предавао даље, али и то је радио на свој начин: једном руком цртао је на табли сложену скицу, а другом – истовремено – исписивао објашњења!

Лавови и водоник

Ништа мање није био способан ни у лабораторији. Конструисао је најтачнију вагу за мерење материја изузетно мале тежине, најпрецизнији галванизатор за мерење електричне струје и најосетљивији сеизмограф за откривање земљотреса. Ипак у светским размерама прославио се својим пустоловним путовањима у непознато.

Још као ђак поверио је једном другу:

– Волео бих да узлетим у небо више и спустим се у море дубље него иједан човек пре мене...

Годинама касније остварио је те своје жеље.

Пикар је рођен 28. јануара 1884. године у Швајцарској, у Базелу. Његова изузетна интелигенција испољила се рано. Запажао је и памтио добро оно што га је занимало. Као дечак приметио је како у циркусу укротитељи пажљиво пуштају лавове и тигрове из кавеза у пролаз ограђен гвозденим шипкама, па у арену: прво отворе једна врата, па их за зверима затворе пре него што ће отворити следећа... Касније ће управо на том принципу начинити вентиле за водоник на свом ваздушном балону намењеном стратосфери (слој који се простире 12–20 km изнад Земљине површине).

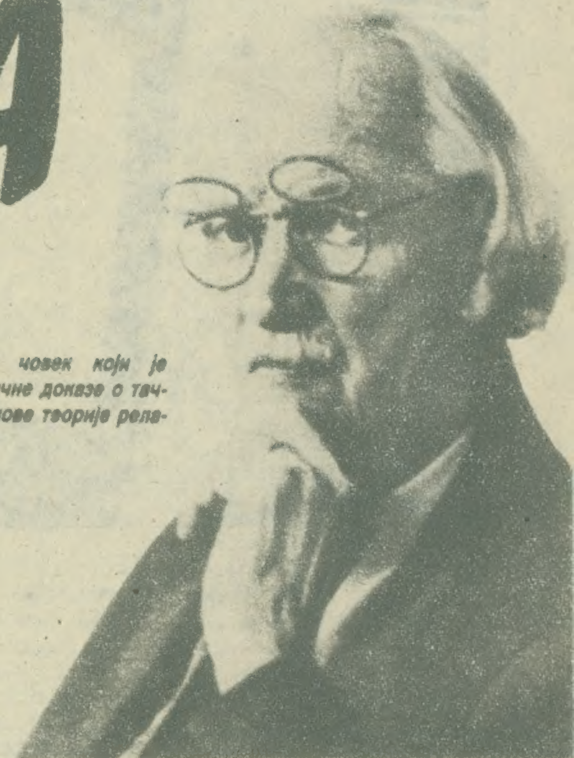
Студије физике завршио је на Високој техничкој школи у Цириху где је упознао Алберта Ајнштајна. Много година касније, кад је Ајнштајн у САД објавио своју чувену теорију релативитета, а Пикар се прославио својим стратосферским летовима балоном, опет су ступили у везу. Неки научници оспоравали су Ајнштајнову теорију, па је он замолио Пикара да приликом једног лета измери брзину светлости на великој висини, где се то боље може него на Земљи. Швајцарац је то учинио и пружио практичне доказе о тачности Ајнштајнове теорије.

Пошто је завршио школовање Пикар се преселио у Брисел, где је постао предавач на Универзитету а у исто време посветио се проучавању космичких зрака. Сматрало се да ти зраци штете људима и изазивају генетске промене, а да атмосфера штити човека од њих. Али у којој мери? Да би се то утврдило, требало је винути се високо у небо.

Замало катастрофа

Пикар је одлучио да помоћу балона у затвореној кугли, стигне на висину од 12.000 метара изнад Земљине површине и докаже да човек и тамо, под космичким зрацима, на температури од минус 60°C, у средини веома проређеног ваздуха – може да преживи.

Пикар се летењем одушевљавао још од детињства, али је тек у тридесетој години положио испит за управљање балоном. Учинио је то с намером да узлети у стратосферу ради испитивања космичких зрака. Али, тек седамнаест година касније, захваљујући белгијском Фонду за истраживање, саградио је добро заптивену алуминијумску куглу пречника више од два метра и балон висок 50 метара, пуњен водоником – највећи који је до тада начињен.

Огист Пикар: човек који је пружио практичне доказе о тачности Ајнштајнове теорије релативитета.

Двадесет шестог маја 1931. године у Аугсбургу, у Немачкој све је било спремно за историјски лет. Сутрадан у осам ујутро четрдесетседмогодишњи Пикар и његов асистент Паул Кипфер укрцали су се у прву добро заптивену гондолу на свету. Кренули су у нади да ће се на Земљу спустити негде око подне. Али, јак ветар ометао их је већ на старту. Пре но што је Пикар дао знак људима на тлу да пусте конопце, ови су попуцали, балон се винуо у небо и зачас достигао висину од 4.000 метара.

Невоље су почеле одмах – мерач је показао да је притисак споља и изнутра – исти. Значи, кабина је пуштала ваздух. Пикар је убрзо открио рупу по шиштању и одмах је запушио ватом и вазелином. Тек тада је приметио да је од потреса приликом непредвиђеног полетања пао барометар са зида кабине. Разбио се и жива се разлила по поду. Пикар је знао да ће она убрзо нагристи алуминијум и направити нову рупу. Потребан му је био „усисивач" да је покупи: узео је комад црева и протурио га кроз рупу кугле на месту где је била запушена ватом! Мањи притисак споља одмах је исисао живу, а рупу је асистент опет затворио.

Први у свемиру

Кад су се нашли на 15.000 метара висине, ваздух је опет почео да истиче из кабине. Пикар је онда одлучио да мало спусти балон, па је повукао поклопац за отварање вентила који постепено испушта водоник. На несрећу, тај се конопац уплео међу друге и вентил није могао да се отвори. Да је отворио главни вентил, који зачас испусти сав водоник из балона, алуминијумска кугла пала би на земљу као камен.

Пикар и Кипфер били су у клопци – заробљени у стратосфери. Ношени ветром, надлетели су Алпе и кретали се у правцу Јадранског мора. Било им је јасно да ће морати да сачекају вече. Ваздух ће се тада охладити, исто тако и водоник у њиховом балону а онда ће се кугла спустити. Могли су само беспомоћно да чекају...

– Око подне у кабини се температура попела на 40°С, али поглед с те висине био је изванредан – испричао је касније Пикар.

Сати су споро промицали, а светом се већ проширила вест да су Пикар и Кипфер страдали. Професорова жена са четворо деце била је очајна.

Предвече је Пикар забележио у путном дневнику: „Невероватно да се балон још не спушта".

Тек у 19.45 летелица је почела да губи висину, прво полагано, а онда све брже. Кад су се око 21 часа нашли на висини од 4.500 метара, залихе кисеоника биле су на измаку. Пикар је већ осећао како га неодољиво хвата сан, али се онда досетио и извукао вату из отвора на кугли. То је помогло.

Док су летели изнад једне простране равнице, професор је спазио неко село и јаком батеријском лампом почео да даје светлосне сигнале. Балон се брзо примицао земљи и посада је за само десетак метара избегла судар с једном високом стеном. Пикар се спремио да отвори главни вентил чим се укаже погодна прилика. И учинио је то док су надлетали једну снежну зараван. Балон је нагло губио висину и грубо се приземљио, али упркос томе Пикар и Кипфер остали су неповређени.

Налазили су се на једном глечеру где су провели вече увијени у платно балона. Ујутро су их пронашли спасиоци: налазили су се у Аустрији, у области Обербургена. Касније се испоставило да су их спасли Пикарови светлосни сигнали!

Отац и син – рекордери

Оба научника преконоћ су постали јунаци иако нису могли да обаве све предвиђене опите: узлетели су на висину од близу 16.000 метара и заинтересовали светску јавност за своје експерименте.

Годину дана касније, Пикар је опет полетео у стратосферу, овог пута из швајцарског места Дибендорфа. Овог пута није имао никаквих сметњи: доказао је да нису космички зраци ти који онемогућавају боравак човека у стратосфери и отворио ново поглавље у науци у ваздухопловству: истраживање свемира.

После продора у висине, Пикар се у 53. години окренуо мору и његовим дубинама. Те 1937. почео је да пројектује свој батискаф (дубински брод) којим је намеравао, као претходно стратосферу, да освоји и морске дубине. Да вас подсетимо: тадашњи рекорд докле је човек стигао испод површине износио је 923 метра.

Пикар је почео да гради нову челичну куглу у којој ће заронити. Њу би до одређеног места пренео брод, а затим би била постављена на сплав с којег би се њоме управљало. Заронила би, јер би је доле вукло старо гвожђе које би уз дно кугле чврсто држало магнетно поље. Израњање би било једноставно: притиском на дугме искључи се магнетно поље, гвожђе отпадне и батискаф изрони.

Други светски рат спречио је Пкаров пут у морске дубине. Тек 1948. Швајцарац је могао да испита свој батискаф. Извео је то поред обале западне Африке заронивши само 25 метара да би му проверио отпорност.

На жалост, приликом транспорта, после пробе, батискаф је оштећен због веома немирног мора. Због тога је пут у дубине одложен.

Пет година касније, сада већ 69-годишњак, професор Пикар одлучио је да у свом батискафу „Трст", заједно са тридесетогодишњим сином Жаком, зарони у воде Напуља. Првог дана спустили су се само до 40 метара, одакле су их у случају потребе могли спасти и гњурци. Пошто је све добро протекло, заронили су на 1080 метара. Опет није било сметњи. Најзад су уронили у потпун мрак, па су укључили снажне рефлекторе батискафа. Убрзо су поново били у тами и онда осетили да су додирнули морско дно.

Вредело је живети

Упали су у муљ дубок више од метар и по који је угушио светлост рефлектора. Рекорд је био постављен, али и животи оца и сина доведени у велику опасност. Да би се извукли из муља, искључили су магнетно поље како би се ослободили терета. Али – батискаф се није ни померио. Дуго је тако мировао, чинило им се читаву вечност – док најзад није кренуо...

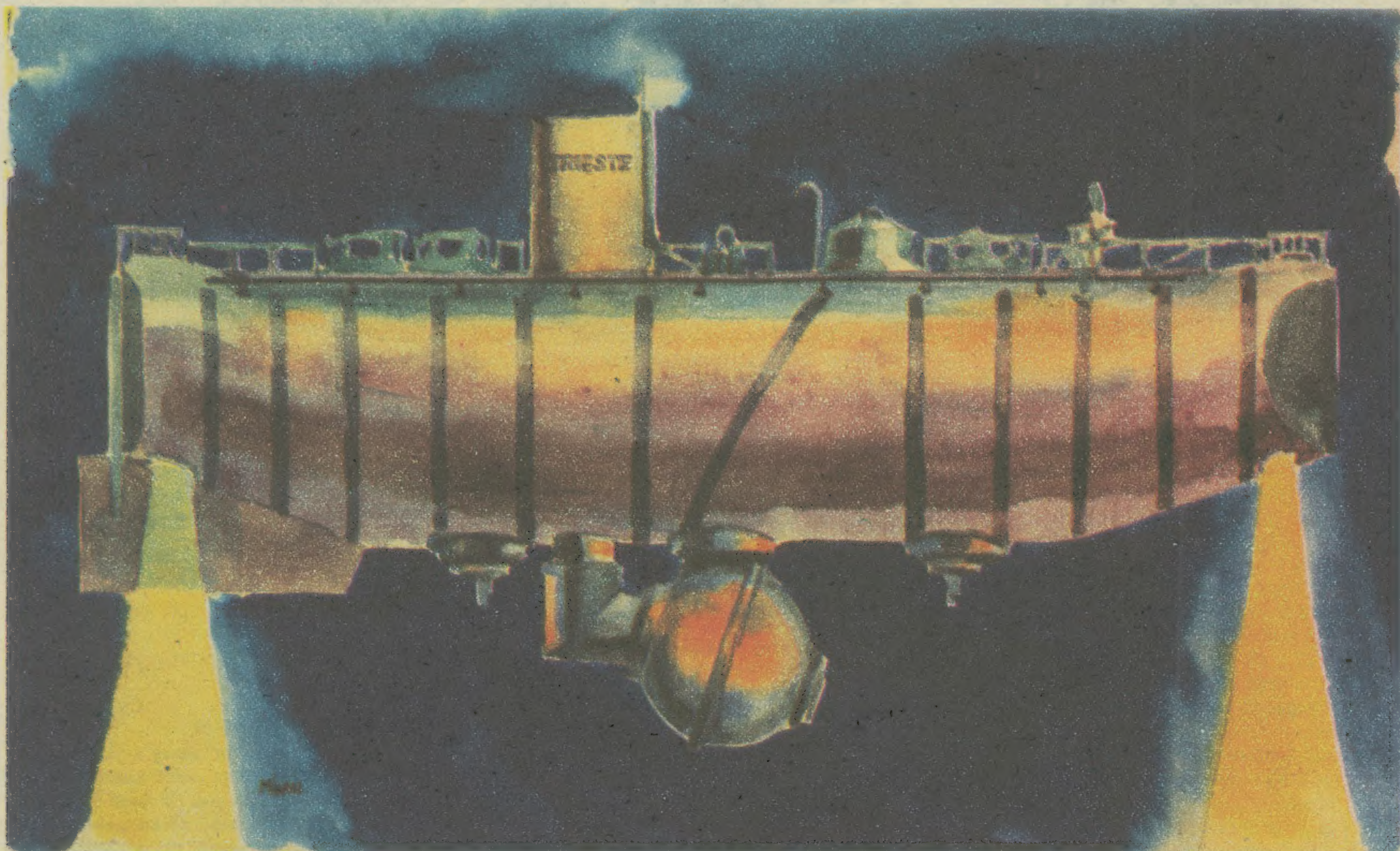
Неколико недеља касније Огист и Жак Пикар заронили су до дубине од 3150 метара, готово незамисливе за оно време. То је вероватно био најзначајнији тренутак у професоровом животу: постао је човек који се највише винуо у небо и најдубље заронио у море. Остварио је свој сан из младости!

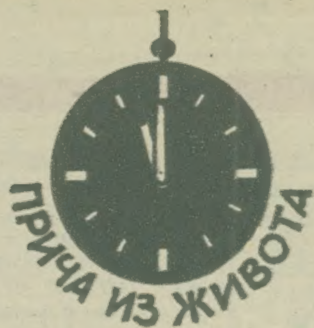
После тог успеха, Огист Пикар напустио је професуру, вратио се у своју домовину и у 78. години, 25. марта 1962, умро у сну.

Доживео је да његов син у Тихом океану досегне невероватну дубину од 10.916 метара. Морнарица САД откупила је батискаф „Трст", доградила га и 23. јануара 1960. омогућила свом поручнику Дону Уелшу и Жаку Пикару да поставе нов рекорд у роњењу.

Још за живота Огист Пикар постао је јунак модерне научне пустоловине, његова храброст слављена је широм света. Била је то необична улога за иначе скромног професора: слава му је и годила али му је у исто време и сва та гужва сметала.

– Мој једини циљ био је да унесем мало светлости у таму дубина и испитам светлости висина – рекао је. – Такви потхвати су ваљда једино што живот чини вредним живљења.

ЗАТВОРИЛА САМ ОЧИ И ПОМИСЛИЛА – САМО НЕК СЕ ОВО МУЧЕЊЕ ЗАВРШИ ШТО ПРЕ. СМРТ МИ ЈЕ У ТОМ ТРЕНУТКУ ДЕЛОВАЛА КАО ЈЕДИНИ СПАС.

ПОТОНИ, СУЗАН!

Упочетку се нисам уплашила, само сам била бесна на себе што сам дозволила да будем тако неопрезна. Нашла сам се на пучини Тасмановог мора потпуно сама и беспомоћна без икакве наде да ико примети мој нестанак. А како би неко и могао да види да ме нема кад сам и тог јутра, као и много пута пре тога, на роњење кренула потпуно сама. Уживала сам у тим недељним излетима: читав дан ронећи проводила сам уз обалу неког од околних сиднејских усамљених острва.

Када сам устала око шест сати тог јануарског јутра прошле године мој супруг Грег пробудио се на тренутак и из кревета ме као обично упозорио да будем паметна и да се не удаљавам много од обале. Ове његове речи већ сам напамет знала. Он се никад није слагао са овим мојим хобијем јер је страховао да нешто може да ми се догоди. У ствари, није имао ништа против да идем на такве излете, али ме је сто пута молио да и он крене са мном. Никако није схватао да је за мене задовољство да се сама нађем са маском и перајама у води и посматрам чаробни подводни свет.

Време је као и обично у то доба године у Аустралији било лепо. Кад сам заронила у море готово да није било таласа, вода је била мирна и просто ме изазивала да јој се препустим. Зурећи кроз маску у алге, рибе и предивне каменчиће нисам ни приметила да сам се удаљила од обале усамљеног острва на које сам пристала чамцем. Кад сам изронила, острво се једва видело у даљини. На несрећу и море се узбуркало, па су ме велики таласи бацали све даље на пучину.

Управо кад сам пуном снагом кренула ка једва видљивом острву, на сунцу је нешто блеснуло. Сместа сам се умирила, знала сам: кад се нађеш очи у очи са морским псом, не смеш да се помериш, тада постоји шанса да те ова опасна морска неман не нападне.

Ајкула је кружила око мене, неколико пута ме је и додирнула својим телом. Била сам више мртва него жива очекујући сваког тренутка напад. Не знам колико је тачно прошло времена, али се морски пас одједном извио и нестао у правцу пучине.

По положају сунца знала сам да је увелико прошло подне а да несрећа буде већа више нисам могла да видим ниједно острво. Сва усредсређена на морског пса нисам ни приметила да ме је морска струја однела далеко на пучину. Облаци су се навлачили. Таласи су постајали све већи и запљускивали ме невероватном снагом. На површини сам се одржавала тешком муком држећи се за пластичну бову која је, откинута од обале, допливала у мом правцу.

Чим би се море начас мало примирило, пливала сам са све мање снаге, али у нади да се крећем према неком острву. На жалост, мрак је брзо пао тако да копно, и да га је било, нисам више могла да видим. Била сам исцрпљена и уплашена. Једину наду полагала сам у то да је Грег до тада већ пријавио мој нестанак и да су почели да ме траже.

У зору сам и даље плутала на површини држећи се грчевито за бову али са све мање наде да ће ме неко наћи. Тада нисам могла да знам да је неколико спасилачких екипа кренуло у потрагу за мном и да ни после готово дванаест часова нису нашли ни на какав траг. Додуше, угледали су мој чамац али им је то била мала помоћ с обзиром да су ме морске струје однеле далеко на пучину.

Море се тек око поднева потпуно умирило и било је готово прозирно. Болео ме је сваки делић тела, уста су ми била натекла и са ужасним ранама. Чезнула сам за чашом воде. Трудила сам се да мислим на Грега, да му некако, уз помоћ телепатије, јавим да сам још жива.

А онда, угледала сам другог морског пса. Кад је почео да кружи око мене, затворила сам очи и помислила – ово је крај, више ми нема помоћи. Онако изморена и изнемогла чак сам пожелела да се то мучење оконча. Помислила сам да је смрт једини спас. Кад сам отворила поново очи, могла сам само да видим како се удаљава.

Када је и та опасност прошла, мислила сам – биће ми боље, успећу да прикупим снагу. Али, преварила сам се. Запала сам у стање мртвила, чак сам се осећала и срећна. Имала сам жељу да вичем како је смрт дивна. Причињавало ми се како ми нечији глас стално понавља као да ме милује: „Опусти се, Сузан! Твоја борба је завршена. Потони у подводни свет који толико волиш, потони...!"

А онда, пред очима ми се појавило Грегово лице, чинило ми се да плаче. Пренула сам се и почела себи да понављам да не смем да се предам, да још није све изгубљено.

У сутон другог дана учинило ми се да испред себе видим неко острво, то мора да је привиђење. Трептала сам и зурила у том правцу и коначно одлучила да запливам па макар то била и само халуцинација. Али, колико год да сам мислила да пливам свом снагом острво ми није било нимало ближе. Помислила сам, зашто се не деси неко чудо, зашто ме не одбаци на обалу, тако сам страшно уморна. Ипак, имала сам среће: нешто пливајући, али више ношена морском струјом и таласима доспела сам до острва.

Пузећи извукла сам се на копно. Воде, одзвањало ми је у глави, само кад бих нашла гутљај воде. Загребала сам по песку и – ништа. Поновила сам то ко зна колико пута и коначно на једном месту појавила се – вода.

Следећег јутра чула сам неку буку над главом. Више нисам имала снаге ни очи да отворим. Само сам чула узбуђене гласове и у следећем тренутку нечије руке су ме подигле са песка и однеле до хеликоптера. После тога ничега се више не сећам.

Прво што сам угледала кад сам се пробудила после три дана тешке несвести проузроковане дехидрацијом, исцрпљеношћу и опекотинама од сунца било је лице мог супруга који ме је нежно држао за руку. Била сам жива.

Сузан Докар

***

Тридесетогодишњу Сузан Докар која са мужем живи у Сиднеју спасилачке екипе нашле су после четрдесет четири часа трагања. Да њено беживотно тело нису угледали на једном од усамљених острва у близини аустралијског главног града, убрзо би дигли руке од потраге верујући да је Сузан нестала у дубинама мора.

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

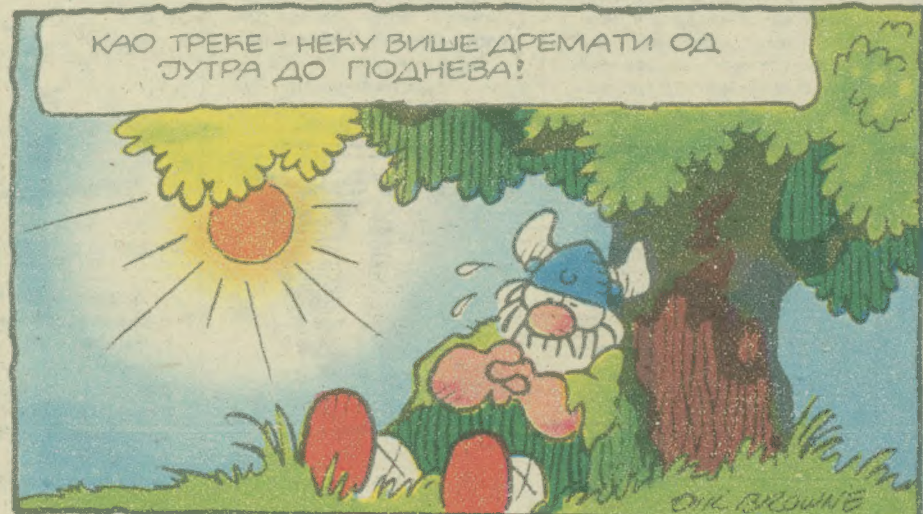

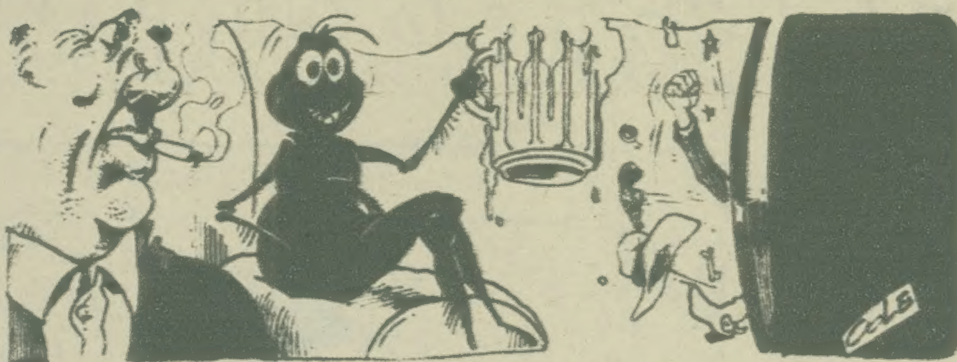

БУБАШВАБЕ ВОЛЕ ТЕЛЕВИЗИЈУ

Изгледа да комфоран начин становања изузетно прија не само човеку већ и његовом вековном сустанару бубашваби. У Сједињеним Америчким Државама установљено је да се ова гамад намножила више него икада.

На недавном годишњем састанку Америчког ентомолошког друштва истакнуто је да је подврста ових домаћих инсеката звана „немачка бубашваба" постала толико отпорна да јој ни класични отрови ни највећи број савремених инсетицида не може баш ништа. Немачка бубашваба одолева чак и најновијој и најснажнијој групи синтетичких инсектицида званој пиретроиди.

Доктор Гари Бенет с Универзитета у Перђуу испитивао је брзину којом бубашвабе загађују стамбене блокове. У томе му је великодушно помогло неколико стотина ових инсеката на које је залепио етикете и означио их бројевима као тркаче како би могао да им прати кретање. На знак за старт такмичарке су се размилеле и резултати су показали да се немачка бубашваба креће брже и превaљује веће растојања него што се претпостављало

За загађеност стамбених зграда великим бројем бубашваба др Бенет криви телевизију и водовод! Водоводне и канализационе цеви постављене су тако да за бубашвабе има пуно погодних отвора. Што се телевизије тиче, она је крива што је храна нашла пут из кухиње у дневну и спаваћу собу тако да свуда има мрва. Бубашвабама се око малог екрана приређују врло примамљиве гозбе. Екипе за уништавање гамади о томе не размишљају и предано се бацају на кухињу тако да читаве колоније инсеката из дневних соба остају непримећене.

И поред ових узнемирујућих налаза амерички научници кажу да још не прети опасност од инвазије. Све зависи од грађанске будности пред непријатељем.

У МРКЛОМ МРАКУ

После новина које миришу сада се у Сједињеним Америчким Државама могу купити и оне које могу да се читају и у мраку. Наиме, листови овог јединственог недељника направљени су од фосфоресцентне материје која се види и у мрклом мраку. Сада више неће бити проблема за оне који воле да читају у кревету а деле собу са неким ко не може да спава уз светлост.

Ово нису и најоригиналније новине које су се појавиле у свету. Извесно време у Паризу излазио је часопис под називом „Марамица" одштампан на фином пиринчаном папиру. Ове новине су имале двоструку улогу: после читања могле су да се употребе као – марамица!

И раније је било новинских оригиналности. Током 1937. године, такође у Француској, на киосцима су могле да се купе новине под називом „Водена нимфа". Биле су намењене особама које воле да читају у кади. Листови овог издања били су направљени од материје отпорне на воду.

НЕКИ НОВИ КЛИНЦИ

Педантни Енглези воде о свему и свачему статистике, па тако тачно бележе и колико родитељи дају деци годишње на џепарац. Та сума износи око седамнаест милијарди (нових динара). Занимљиво је да деца те огромне своте све мање троше на класичне забаве (слаткиши, биоскоп). Наравно не одричу се свих ових забава, али исто тако инвестирају добијен новац у неке хобије који могу да им умноже „капитал". Тако неки гаје рибице и касније их продају, други (одраслији, наравно) већ одлазе на тркалишта и кладе се на коње, играју на играма на срећу. Забележен је и велики проценат оних који родитељима позајмљују паре уз одређену камату! Не зна се да ли је то само специјалитет енглеске деце, али незванично сазнајемо да сличних случајева има и у нама блиској околини.

ЗАШТО ЛИ СЕ СМЕШИ?

Обавијен пламеном запаљеног газолина и напалма Питер Бернел (случај је хтео да се презива – у преводу – Горетић) хладан је као стена. Поносито се осмехује јер зна да га специјална одећа сигурно штити од опекотина. Реч је о најновијем „панотекс" оделу за ватрогасце које једна енглеска фирма производи од специјалних синтетичких влакана протканих нерђајућим челиком. Овај материјал далеко је отпорнији на високе температуре од азбеста који се досад употребљавао, а ништа му не могу нашкодити ни киселине са најјачим корозивним дејством.

НОЋНЕ ИЗЕЛИЦЕ, ЧУВАЈТЕ СЕ!

Људи који воле да једу често кришом од најближих, ноћу док сви спавају, отварају врата фрижидера. Изгледа да је и томе дошао крај. Наиме, у САД је измишљен специјалан додатак који се монтира на фрижидер тако да у тренутку кад неко отвори складиште намирница, одјекне аларм продорног звука који би „и мртвог пробудио".

ХОЋЕ ЛИ ПРЕЖИВЕТИ?

Овај велики кинески панда као да је замишљен. Могли бисмо да кажемо – не без разлога. Међутим, он сигурно није свестан да се заједно са осталих неколико стотина припадника ове врсте која полако изумире, управо у овом тренутку налази у најозбиљнијој опасности по живот: биљка налик на бамбус која им представља искључив извор хране ушла је у свој редовни полувековни кризни циклус кад незадрживо страда и од најбезазленијих биљних болести. Кинеска влада чини све како би спасла пре свега ове биљке али то, изгледа, мало помаже. Јер, свакој панди је потребно бар двадесетак килограма бамбуса дневно.

ЛЕТЕЋИ ЈАСТУЦИ

У ери свакаквих изума тешко је измислити нешто ново што ће одушевити људе. А управо је то пошло за руком Жан Жермену из канадског града Монтреала: по његовој замисли недавно је конструисан такозвани „аеродиум" – огроман тунел у коме посетиоци за десет хиљада (старих динара) могу да лете на некој врсти ваздушних јастука. Седнеш на јастук испуњен ваздухом и летиш стотинак метара. Посетиоцима су се толико допали ови модерни летећи ћилими да је испред аеродијума свакодневно огроман ред.

КРИМИНОЛОЗИ И ВАН ГОГ

У једном музеју у Букурешту чува се, од почетка овог века, цртеж који је купљен у Паризу и за који се претпоставља да га је урадио Ван Гог. Техника: угљен. На цртежу: холандска сељанка која копа. Испод цртежа лево, ауторова белешка на француском „Сељанка која копа репу (зима)". Претпоставка да је цртеж урадио Ван Гог нико није могао и да докаже па се тог, не баш лаког задатка прихватила Пија Јонеску, историчар уметности из Букурешта.

Врло брзо открила је велику сличност пре свега тематску, између овог цртежа и низа Ван Гогових дела из 1884. и 1885. године. Једина нада којом би претпоставку да и овај цртеж потиче из тог времена и доказала био је рукопис, односно поменута белешка аутора, и Пија Јонеску обратила се – криминолозима.

Уметников рукопис врло их је збунио: његова разноврсност као да је оповргавала познату тезу да и поред свих промена везаних за расположење, старост, болести, човеков рукопис у основним цртама увек остаје исти. Рукопис великог сликара био је, међутим, крајње неуједначен и изгледало је да, једноставно, нема могућности да се графолог ухвати за нешто сигурно. Труд ипак није био узалудан и румунски стручњаци успели су да докажу да је белешку исписала рука Ван Гога. Извршена је и анализа хартије која је по свој прилици произведена у тадашњим холандским колонијама јер су у њој нађена влакна тропских биљака.

Тако је Музеј уметничких колекција главног града Румуније обогаћен дивним цртежом за који се сад поуздано зна да је дело Ван Гога.

ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА

Жак Корбелин, аквизитер из канадског града Саскачевана, продавао је књиге знатно боље од свих осталих продаваца. Његови послодавци тапшали су га по рамену и давали му увек плату за неколико стотина долара вишу него осталима. Тако је било све док није откривена тајна Корбелинове добре продаје. У дирекцију су почели да стижу гневни позиви разних жена, неке су и дошле да се на лицу места обрачунају са Жаком. Готово свакој особи женског пола у чију би кућу ушао да прода ова или она сабрана дела, или неколико књига, Жак Корбелин обећавао је и заказивао састанак. По систему: ако купиш књигу, добијаш уз њу и – мене. Жак само на једну „ситницу" није рачунао – са осећањима се није играти. Послодавци су га сместа отпустили. Кажу ако сада пожели некоме да закаже састанак, нека то уради за свој рачун. Ако сме од своје супруге!

МАШИНЕ СА МАЊЕ ПРАШИНЕ

Пре три стотине година италијански лекар Рамазини објавио је први научни рад о професионалним обољењима. Он је детаљно описао болести од којих страдају радници у текстилним фабрикама и металуршким заводима. У књизи се налазио и апел конструкторима да праве машине које ће стварати што мање прашине и ситних отпадака и буке. Његов апел није уродио плодом.

Крајем 19. века идеју италијанског лекара разрадио је његов немачки колега Гроткјан који се сматра оцем савремене хигијене и медицинске заштите на раду.

СПИСАК ПРЕТПЛАТНИКА

Године 1981. била је прослављена стогодишњица првог телефонског именика. Наслов именика је био: „Списак претплатника који учествују у телефонској мрежи Берлина". Именик је имао свега 72 стране са именима 125 бројева телефонских претплатника. Тврђење да је први телефонски именик био издак у Њујорку, показало се као нетачно. Американци су закаснили за три године, али је њихов именик био боље опремљен и по обиму већи од берлинског.

И ЈЕСТИ И МРШАТИ

Зар то може, упитаће готово свако. Може, одговара професор са Корнел универзитета (држава Њујорк) Дејвид се управо и бави људском исхраном, а циљ му је, ето, да реши проблем који тишти овај (мањи) део човечанства са сувишком килограма.

Дејвид Левицки одлучио је да се у свом експерименту пре свега оглуши о старо правило – да не ваља после јела вежбати, већ да се треба мало одморити. Левицки је то правило обрнуо: после обеда, нарочито ако је био обилан, добро је прошетати. Почети ипак неких 45 минута после јела и ходати умереном брзином од око пет километара на час свега двадесет минута – калорије сагоревају 10 до 50 одсто брже него ако се мирује!

Ово је Левицки проверавао на групама својих студената који су добровољно учествовали у експерименту. Али, за сада је готов само први део те практичне провере његове теорије пошто је одабрао само мршаве студенте. Управо се припремају експерименти и са дебелим особама, како би се прорачунало време и трајање њихове шетње.

Немамо ништа против што овај експеримент руши традиционално схватање одмора или сијесте после јела. Али, професор Левицки је изгледа занемарио једну такође прастару природну „неправду": мршави како је то познато, обично много једу, много више него гојазни, а то их ипак не ствара нежељене наслаге сала. Једноставно, они „сагоревају" поједене калорије брже и јаче, а где је кључ те природне тајне – још се не зна...

ИЗУМ НАШИХ ДАНА?

Стаклено влакно није данас више никакво чудо: оно се употребљава у пољопривреди, индустрији, радио-електроници. Многи сматрају да је ово влакно изум наших дана. Међутим, прве стаклене нити добио је још 1841. године немачки хемичар Швабе сипајући растопљену масу кроз сићушне рупице. Према томе, стаклено влакно има већ скоро 150 година. Швабе је још онда прорекао да ће се стаклено влакно моћи употребити за одећу ватрогасаца.

ТРЕЋИ ЗАДАТАК

Ко црта и пише рубрику „Веровали или не"? Заокружите тачан одговор на купону.

НА 45. ЗАБАВНИКОВ РОЂЕНДАН

КО ЋЕ ВОЗИТИ

У претходна два броја објавили смо два задатка велике наградне игре која читаоцима доноси 450 награда. Прва награда ФИАТ 126 П КОНФОРТ. У следећем броју џокер купон!

У жељи да 45 година излажења прослави са својим читаоцима „Политикин забавник" је пре два броја покренуо наградну игру која учесницима доноси 450 вредних награда. Право учешћа имају сви читаоци „Политикиног забавника" без обзира на године, а као што сте видели, задаци су такви да их они који редовно прате лист решавају без тешкоћа. Међу свима који пошаљу **сва три тачна** одговора биће на крају извучена имена 450 читалаца – њима ће припасти 450 награда које укупно вреде 80 милиона старих динара.

Уколико нисте успели да купите један од два претходна броја, у идућем „Забавнику" објављујемо **џокер** који може да замени један од купона.

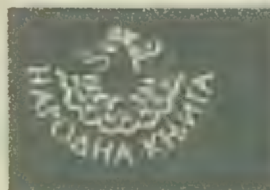

Фиат 126 П конфорт је на тесту показао одличне квалитете, од могућих 100 бодова освојио је 90,7.

Хотел „Либурнија" на Пагу

ТРИ ЗАДАТКА – 450 НАГРАДА

ЦРВЕНУ-ПЕГЛИЦУ-

450 НАГРАДА – 80 МИЛИОНА СТАРИХ ДИНАРА

КУПОН БР. 3

1. РОБЕРТ ЛИРОЈ РИПЛИ
2. ВОЛТ ДИЗНИ
3. ДУШАН ВУКОТИЋ

ПРАВИЛА ИГРЕ:

Наградна игра је закључно са овим бројем завршена. Поставили смо вам три задатка а одговоре треба да упишете на приложеним купонима. Ваш задатак је да сва три, претходно попуњена купона, налепите на већој страни дописнице (ОДГОВОРЕ НЕМОЈТЕ СЛАТИ У КОВЕРТАМА!) а на мањој читко напишете своје име, презиме, годину рођења, адресу, поштански број и место и НАЈКАСНИЈЕ ДО 30. МАРТА пошаљете на адресу: „Политикин забавник" Македонска 29, поштански фах 124, 11001 Београд са назнаком „ПЕГЛИЦА".

ПРВА НАГРАДА – ФИАТ 126 П КОНФОРТ
ДРУГА НАГРАДА – 15 ЛЕТОВАЊА НА ЦРНОГОРСКОМ ПРИМОРЈУ
ТРЕЋА НАГРАДА – ТРИ ГУМЕНА ЧАМЦА СА ВЕСЛИМА И ПУМПОМ
3 ПЛАСТИЧНА БАЗЕНА
2 БИБЛИОТЕКЕ СЛИКОВНИЦА
2 УМЕТНИЧКЕ СЛИКЕ
10 ЛОПТИ ЗА ПЛАЖУ
10 ВЕЛИКИХ ЛУТКИ
20 РАЗНИХ ИГРАЧАКА

И ЈОШ:

4 ДУШЕКА ЗА ПЛАЖУ
40 КОМПЛЕТА ПЛАСТИЧНИХ ОМОТНИЦА ЗА СВЕСКЕ (по 10 комада)
100 ЂАЧКИХ КАЛЕНДАРА СА ЛИКОМ ПОПУЛАРНОГ ВАНЗЕМАЉЦА Е.Т. који вам поклања 6 пресликача за мајице, 3 распореда часова и 6 налепница за свеске
180 КЊИГА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ И СВЕТСКИХ ПИСАЦА
20 ПОЛУГОДИШЊИХ ПРЕТПЛАТА НА „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"
20 ПОЛУГОДИШЊИХ ПРЕТПЛАТА НА „МИКИЈЕВ ЗАБАВНИК"
20 ПОЛУГОДИШЊИХ ПРЕТПЛАТА НА „ROCK"

– УКУПНО 450 ВРЕДНИХ НАГРАДА!

У ИДУЋЕМ БРОЈУ ЏОКЕР КУПОН – ЗАМЕНА ЗА ЈЕДАН ОДГОВОР!
РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНЕ ИГРЕ У „ПОЛИТИКИНОМ ЗАБАВНИКУ" ОД 11. МАЈА 1984. ГОДИНЕ.

ЗАБАВНИКОВИ СПОНЗОРИ:

KOMPAS JUGOSLAVIJA OUR DOMAĆI TURIZAM LJUBLJANA

рад

KOMBINAT Jugoplastika

turistička štampa OOUR ŠTAMPARIJA

Tehnička knjiga

ОСВЕТА КОД ФОКЛАНДА

БРИТАНСКИ АДМИРАЛ СТАРДИ ДОБИО ЈЕ НАРЕЂЕЊЕ ДА СЕ НЕ ВРАЋА ДОК НЕМЦИМА НЕ УЗВРАТИ УДАРАЦ. ЗБОГ ТОГА ЈЕ МОРАО ДА ПРЕВАЛИ ПУТ ЧАК ДО ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ.

Телеграм који је стигао у британски Адмиралитет 5 новембра 1914. године од конзула у Чилеу запрепастио је све:

„Обавештавам вас да је у недељу 1. новембра ескадра адмирала Максимилијана фон Спија напала наше ратне бродове и нанела им губитке. После једночасовне борбе Монмартр се преврнуо и потонуо, док је на Доброј нади избио пожар, а затим експлозија. О детаљима ћу јавити чим сазнам више."

Телеграм је упућен четири дана након изненадног напада. У британском Адмиралитету су тај дан назвали црним четвртком. Шокирана је била и влада, нарочито додатним објашњењем које је убрзо стигло. Укратко, немачки адмирал Фон Спи укотвио је у близини велике чилеанске луке Валпараисо своју ескадру коју су чиниле две тешке крстарице од по 11 хиљада тона – Шарнхорст и Гнајсенау и три лаке крстарице од по 3300 тона – Лајпциг, Дрезден и Нирнберг, после краћег одмора, кренуо је са тешким крстарицама према крајњем југу Јужне Америке – Огњеној земљи и сусрео британску флоту адмирала Кристофера Кредока састављену од бродова Добра нада, Монмартр, Глазгов и Отранто. Прва два брода били су тешке, а остали лаке крстарице. Немачки адмирал је знао да у тим водама крстари његов британски колега. Судар је био жесток. Затечен, Кредок није могао много да учини: утопио се са још 6000 морнара, а Добра нада и Монмартр отишли су на дно. За утеху, Глазгов и Онтарио су утекли, али њихова вредност није била ни приближна потопљеним крстарицама.

Пошто је успешно обавио „посао" Фон Спи се вратио у Валпараисо и наставио одмор.

Ужурбане припреме

Британци, традиционално осетљиви на поразе, посебно поморске, тешко су преживљавали ову срамоту. Влада је сместа сменила првог човека Адмиралитета принца Луиса од Батенбергха и на његово место довела седамдесетчетворогодишњег сер Џона Фишера кога је Черчил сматрао најбољим британским адмиралом после легендарног Нелсона.

Фишер није оклевао: позвао је адмирала Стардија и кратко му рекао:

– До сада сте углавном седели у кабинету и бавили се тактиком и планирањем. Желим да видим шта од тога умете да примените. Одмах уђите у Девенпорт и преузмите команду над специјалном ескадром. Бродови морају да буду спремни и исплове према обали Јужне Америке најкасније до 11. новембра. Час одредите сами. Цела земља жели освету за Кредока! Не враћајте се док успешно не извршите задатак!

Адмирал Старди је добио све што је желео. То су биле две мамутске крстарице Несавладиви и Несавитљиви од по 17 хиљада тона и са максималном брзином од око 43 миље на час. У то време оне су се налазиле у поморској бази у Шкотској. Наређено им је да хитно исплове. Како су морнари имали одмор, послан им је телеграм да се у року од

Британски адмирал Фредерик Старди

24 часа јаве матичној јединици. На несрећу, нису сви оставили кућну адресу, па је попуна особља вршена тако што су ангажовани морнари затечени на трговачким бродовима.

Време је брзо текло. Крстарице Несавладиви и Несавитљиви извучене су на суво колико да им се очисти корито. Укрцана је храна и вода за пиће за шест месеци. Радило се без минута одмора. Официри су делили судбину морнара.

Две крстарице су испловиле из Девенпорта пут Јужне Америке 9. новембра у четири часа изјутра.

Док се ово догађало у Великој Британији, далеко од Валпараиса немачки официр Фон Спи је уживао. Пријала му је изузетно пријатна клима. Није га бринуло што су се на његовим бродовима осетно смањиле залихе хране и угља. За повратак у Немачку ће бити, телеграм да се врати у домовину требало је да стигне сваког часа.

Док је Фон Спи проводио угодне дане у Валпараису, граду вечног пролећа, а две тешке британске крстарице грабиле преко „седам мора" да допру до њега, на Фокландским острвима, удаљеним неколико стотина километара од најјужније тачке Јужне Америке, све је било мирно. Ова мала брдовита острвска скупина где готово преко целе године бришу ветрови припадала је Великој Британији и тих дана пружала уточиште ратном броду Канопус који је стајао усидрен у луци јединог града на Фокландима – Порт Стенлија.

Немачки адмирал греши

Знајући шта се догодило адмиралу Кредоку, капетан Канопуса предузео је мере безбедности. Фон Спију није могао да се одупре, али је зато одбио помисао да се преда. Брод је маскирао зеленом и мрком бојом, а затим прикрио иза пешчаних брда. Прилаз луци је минирао и линију за детонацију спровео до Канопуса. Колико је било његово изненађење кад је 7. децембра око подне угледао ратне бродове адмирала Стардија пред Порт Стенлијем! Бацио је капу увис и запевао.

Крстарице Несавитљиви и Несавладиви нису биле саме. Уз пут су се адмиралу Стардију придружиле такође тешке крстарице Кент, Карнарвон и Карнвол и лаке крстарице Глазгов и Бристол. Прикључио се и Отранто који је избегао напад немачког адмирала.

Максимилијан фон Спи није знао да је британски адмирал Старди приспео на Фокланде и да је формирао изузетно јаку ескадру састављену од 5 тешких и 3 лаке крстарице, односно да располаже снагом већом од његове. Зато је, кад је добио поруку да се врати у Немачку, одлучио да се још једном „очеше" о Британце. Изабрао је Фокланде! Разориће зграду гувернера, заплашити малобројно становништво и уништити грудобран у луци. Тек да га Британци запамте! Бродове Нирнберг и Гнајсенау послао је у претходницу.

Бекство није успело

Био је 8. децембар, уторак. Дан ведар, а море мирно. Осматрач са Нирнберга први је угледао торањ за бежичну телеграфију у Порт Стенлију. Убрзо је приметио и Стардијеву ескадру. Када је о томе јављено Фон Спију који је са осталим бродовима пловио иза претходнице, он се подругљиво насмејао:

– Будалаштине! Тог морнара који је видео британске бродове ставите у кревет да се добро испава!

Немачким крстарицама Нирнберг и Гнајсенау наређено је да наставе даље. Али, даље се није могло. Први је из топова отворио ватру британски брод Канопус. Немачки брод Гнајсенау нашао се у шкрипцу. Окренуо је и почео да бежи. За њим је запловио и Нирнберг. Фон Спију су слата очајничка упозорења. Тек тада је схватио да је ствар озбиљна.

– Идемо на отворено море! Поделите се у две групе!

Немачки бродови су се престројили. Официрима је било јасно да предстоји љути бој и да су Британци ту да би вратили бруку за срамоту. Фон Спију се вратила прибраност. Био је у предности јер су његови бродови били у покрету, док Британци тек треба да заложе котлове на неколико бродова и створе притисак водене паре која ће покренути моторе. Рачунао је да има предност од најмање једног часа.

Већ око подне адмирал Старди је почео да сустиже Немце. Пошто није могао истовремено да гони обе групе, поделио је флоту у два дела. Са Несавладивим, Несавитљивим и Карнарвоном кренуо је за јачим делом немачке ескадре – Шарнхорстом и Гнајсенауом. Нарочито је желео да сустигне Шарнхорст, понос немачке морнарице. Осим тога, на њему се налазио Фон Спи, остали су кренули за Нирнбергом, Лајпцигом и Дрезденом.

У 3.30 по подне Старди се дочепао Шарнхорста. Једноставно, његове две тешке крстарице биле су брже од командног брода немачког адмирала. Паљба из свих топова осута је на удаљености од 10 километара. Са више лакших и 22 тешка поготка Шарнхорст се једва одржавао на површини воде. Старди га је просто комадао. Призор је одиста био тежак. Најзад, у 16.17 Шарнхорст је потонуо односећи у смрт 750 људи! Међу њима се налазио и адмирал Фон Спи. Море је прогутало посаду готово у трену. Нико није преживео!

2300 мртвих

Немачки брод Гнајсенау жилаво се борио, али и он је био насмрт рањен. Прождирао га је пожар. Електричне инсталације су прекинуте. На палубама је владао хаос. При сваком удару бомбе или торпеда крстарица се трзала и пропињала. Морнари захваћени пожаром скакали су у море. За разлику од Шарнхорста, Гнајсенау је тонуо полако. Официри нису хтели да га напусте. Загрлили су се и запевали. Завеса од барутног дима није потпуно дозвољавала да се види овај ужас. Од целокупне посаде спасло се једва око 200 морнара! Адмирал Старди је наредио да им се помогне.

Борба није јењавала. Друга група бегунаца и гонилаца сударила се у предвечерје. Немцима није било спаса. Први је потонуо Лајпциг. Највећи и најдужи отпор пружао је Нирнберг. На моменте је био сав у диму, али је опстајао. Кад је остао са само два исправна топа, бесно је кренуо на енглеске бродове. Намеравао је да се прамцем зарије у било који од њих и да тако за собом повуче на дно и противника. Није имао снаге јер су мотори једва радили. Вода је куљала на све стране, а надграђе горело. Крстарица је личила на буктињу.

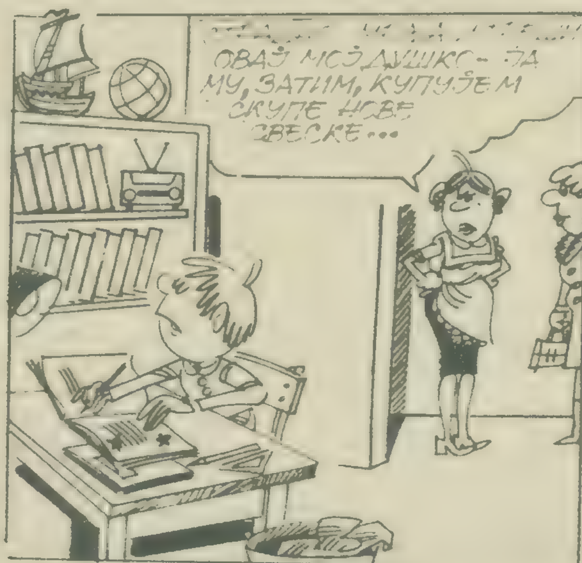
Око пола осам увече Хирнберг је потонуо. На површини воде се створио огроман вртлог. Немачки морнари су настојали пливањем да се што пре удаље, али нису успели: са Нирнберга се спасло само седморо људи!

Срећа се насмешила једино Дрездену: успео је да утекне захваљујући мраку и киши која се спустила. Британци су трагали за њим три дана. Нису успели да га пронађу. Ескадра се окупила и вратила у Порт Стенли. Старди је послао телеграм сер Џону Фишеру у Лондон:

„Немачка ескадра уништена! Губици противника 2300 људи, ми имамо 10 погинулих и 15 рањених!"

Освета је била извршена.

М. Тодоровић

ЗАУСТАВИТЕ ТЕ ХУЉЕ!

О РУДНИКУ, БИЧУ И СТАВЉАЊУ У КЛАДЕ

НИЈЕ МНОГО ЈАСНО ЗАШТО ЈЕ БАШ ЊУГЕЈТ ПОСТАО ПРВИ ДРЖАВНИ ЗАТВОР У САД КАД СЕ ИЗ ЊЕГА ОД ПРВИХ ДАНА НАВЕЛИКО БЕЖАЛО: ЗАТВОРЕНИК БРОЈ ЈЕДАН ПОБЕГАО ЈЕ САМО ПОСЛЕ ОСАМНАЕСТ ДАНА, ДРУГИМА ЈЕ ТРЕБАЛО НЕШТО ВИШЕ ВРЕМЕНА...

Када се 1705. године сазнало да је на простору села Симзбери у Конектикату пронађено налазиште бакра, сељани су се силно обрадовали уверени да ће коначно сви бити богати и срећни. Покуповали су акције, уложили паре, међусобно се насмрт завадили, а онда установили да о вађењу руде не знају ништа.

Посао је нешто касније преузела једна озбиљна компанија која је убрзо и сама признала да симзбершко окно гута више пара него што их избацује. Рудник је затворен и на њега шездесетак година нико изузев сеоске деце склоне авантурама није мислио

Онда је у Скупштини тадашње енглеске колоније Конектикат некоме синуло: зар рудник не би био идеална тамница?

Апсолутно немогуће

Скупштина је наименовала комитет, комитет савесно прегледао Симзбери, констатовао постојање силазног окна дубоког 18 метара, површине око једног квадратног метра које се спушта до главног окна, тунела за ваздух на чијем се дну налази подземни извор и закључио извештај одлучним тврђењем да ће „кад буде довршен то бити затвор из кога ће бити сасвим немогуће да се побегне." После овога остало је још само да се затвору надене име што је зачас и учињено: Њугејт...

Држање затвореника 18 метара под земљом данас звучи сурово, али је за оно доба Њугејт био пример просвећености и благости. лопови, разбојници и преваранти које би на неком другом месту због злочина који су починили ишибали насмрт, жигосали или им одсекли уши, овде су могли да се одуже друштву робовским радом у руднику. Њугејт је, разуме се, основан да би кажњавао, али и да би се из њега извукла добит

Што се сигурности тиче, оснивачи нису имали бојазни: железни капак на силазном окну, осамнаест метара земље и камење над главом, ко да одатле побегне.

Испоставило се да толикој самоуверености није било места. Први затвореник стигао је у Њугејт 22 децембра 1773. године и звао се Џон Хинсон. Осамнаест дана касније Хинсон је постао и први бегунац у историји затвора. Ојађени надзорник послао је Скупштини извештај у коме је, између осталог, писало да је Џон побегао „... уз помоћ неке злонамерне, за сада, непознате особе". Ма како да је бекство технички изведено, чињеница је да су и „особа" и Хинсон заувек нестали из Конектиката.

Резултат овога био је да су затворске власти провеле оштрије мере сигурности које су се састојале у томе да је директно изнад улазног окна саграђена стражарска кућица, а изнад окна за ваздух постављена решетка. Радови још нису били завршени када је у фебруару 1774. у Њугејт стигло још пет затвореника који су у априлу нестали без трага и гласа. Узнемиреној јавности опет је понуђена теза о „злонамерним особама споља" које су по свему судећи, „пецале" и извлачиле затворенике на површину брже но што их је закон доле бацао.

Хвале вредан Џон Витс

Незахвалну улогу надзорника затвора играо је у то доба капетан месне милиције по имену Џон Витс коме је једина мана била та што је имао шездесет година. Витсу се заиста ништа не може замерити, поверен му је задатак пренапоран и за млађег човека, а неко оправдање вероватно представља и чињеница да око затворског простора, рецимо, тада још није постојала никаква ограда и да су Витсови чувари били махом сеоски младићи регрутовани из месне милиције.

Стоји још и чињеница да је капетан Витс тачно преко пута затвора држао крчму због чега је радне дане проводио трчкајући између својих „надземних" и „подземних" гостију, с тим што је потоњима поред хране обезбеђивао и умерену дозу бичевања за лоше понашање. Једном приликом они су му вратили мило за драго: када је капетан Витс сишао у јаму да извиди стање ствари, затвореници су скочили на њега, закључали га и колективно побегли. Осрамоћени крчмар чамио је у јами све док његова жена није приметила да га предуго нема...

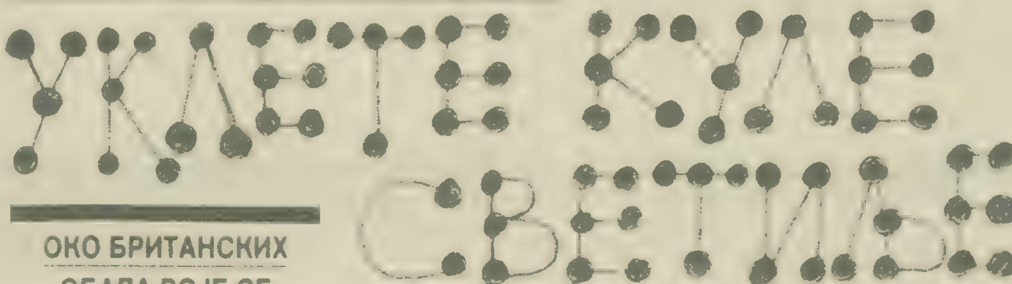
Ако се за сигурност Њугејта мора признати да је била крајње проблематична, нешто друго се никако није могло оспорити: његова суморност. Јама је била неподношљиво влажна, а слама на којој су затвореници спавали упијала је ту влагу као сунђер. Шкиљава светлост угља једва је пробијала густу таму, а још теже загревала подземну тамницу. Једном дневно затвореници су излазили у кратку шетњу на површину, али су највећи део дана проводили живи закопани

Онда је избила револуција, односно рат за независност од Велике Британије и у Њугејт су поред окорелих лопужа и пробисвета почели да пристижу и „политички". У већем друштву више је и идеја, па су покушаји бекства у то доба учестали. У јесен 1776. затвореници су изазвали пожар у окну, пожар дим, а овај запретио да их све погуши због чега су их пребацили у брвнару на површини. Даље је све текло према плану: робијаши су запалили брвнару и у метежу који је настао готово сви су побегли.

Некако у то доба капетану Џону Витсу постало је

БЕЛЕ СЕ УСАМЉЕНИ СПРУДОВИ...

ОКО БРИТАНСКИХ ОБАЛА РОЈЕ СЕ СВЕТИОНИЦИ КОЈИ РАДЕ БЕЗ ГРЕШКЕ МАДА У ЊИМА НЕМА НИ ЖИВЕ ДУШЕ.

Једна од страсти Британаца, нарочито оних млађих, јесте обилажење светионика начичканих по обалама земље. На њихову жалост у последње време све је теже пронаћи светионик који се може посетити. Разлог је тај што је све већи број светионика аутоматизован, а у такве је улаз забрањен. Британско тело Тринити Хаус, задужено за регулацију пловних путева и пловидбе у земљи, одржава укупно деведесет седам светионика, а од њих је педесет седам или без сталних светионичара или су потпуно аутоматизовани. У њих уграђен механизам сам у одређено време укључује у искључује светлост, сирене за маглу, радар и радио-сигнале и обавештава надлежне о кваровима.

Први светионик који је Тринити Хаус аутоматизовао – то је учињено 1922. године – била је мала црно-бела кула Трајн Дју у близини Енглзија у Велсу. Убрзо потом аутоматизована су још два велшка светионика – исте године Сент Тадвало, а 1927. кула светиља на острву Келди Ајланд. Потом је и у Енглеској 1927. године аутоматизован један светионик – Бернам-он-Си у покрајини Сомерсет.

Уследила је и преправка још многих других. Данас потпуно аутоматски раде неке од најважнијих британских кула-светиља: Бери Хед у Девону, Ферн Ајландс у Нортамберланду, Ланди Норт у Бристолском каналу, Мамблс у Свонзијском заливу и Сперн Хед у Јоркширу. У току је преправка још неких познатих светионика. То су Бичи Хед, Неб Тауер, Саут Стек и Хартланд Поинт. Сви ти светионици ће ускоро заувек остати без светионичара.

Можда је свој највећи подвиг аутоматизације Тринити Хаус извео у Едистону – најпознатијем светионику на свету. То је џиновска гранитна кула подигнута на спруду запљускиваном морем око двадесет осам километара од енглеске луке Плимут. Би-

јасно да му штићеници осим за вађење бакра рударске алатке користе и за копање тунела и премлаћивање стражара, па је на његов предлог рад у руднику обустављен. Уместо тога на површини су саграђене радионице у којима су затвореници од тада па надаље правили безопасне гвоздене ексере. Шта може један ексер? Извесни Хенри Вустер био је мишљења да ексер може да откључа тежак катанац на оковима што је и учинио прво себи, а онда и осталим сапатницима, те су сви заједно отпузали кроз канализациони тунел рудника на слободу.

Галоп генерала Њуберија

Пошто му ово није било прво масовно бекство капетан Џон Витс је поднео оставку на претешку дужност. На његово место дошао је милицијски генерал Роџер Њубери који је са собом довео и одред војнички дисциплиноване милиције. То му, међутим, није помогло да и сам не доживи тешку срамоту.

Идејни вођа новог великог бекства био је извесни капетан Ебинизер Хетевеј, заклети присталица Енглеза. Осамнаестог маја 1781. на врата стражарске кућице у Њугејту закуцала је жена једног затвореника за коју се после испоставило да спада у раније помињане злонамерне особе. С времена на време, посете затвореницима су се одобравале, па је стражар подигао металну решетку на излазном окну од чега му се истог часа смркло пред очима јер се на њега сручила руља спремних затвореника.

Овим прогласом ојађени капетан Џон Витс обнародовао је бекство свог првог и тада јединог затвореника: „ДЕСЕТ ДОЛАРА НАГРАДЕ. Прошле ноћи из њугејтског затвора код Симзберија побегао је извесни Џон Хинсон недавно осуђен због пљачке, висок око 170 центиметара, црноок, црнокос, светле пути, отприлике двадесет година – (споља потпомогнут од неких злонамерних особа). Ко год ухвати поменуту Особу или пак открије оне који су му помогли у бекству и врати их управнику реченог затвора, добиће ДЕСЕТ ДОЛАРА на име награде која ће се исплатити.

Џон Витс"

Пошто су савладали стражаре у кућици и отели им оружје, робијаши су провалили у магацин с оружјем и потом претворили затворски круг у крваво бојиште. Исход битке био је следећи: један стражар убијен, неколицина рањена, остали савладани, седамнаест затвореника нестало у оближњим шумарцима. Онда је зазвонило звоно за узбуну, генерал Њубери скочио на коња и одјездио у ноћ пошто је претходно издао веома сажет проглас: „Зауставите хуље!"

Фармерима из околине речено је да припазе на своје чамце, штале и зауставе сваког сумњивог незнанца. За недељу дана половина од седамнаесторо бегунаца похватана је у мочварама око Симзберија, али не и Ебинизер Хетевеј који је успео да се докопа Њујорка и тамо придружи Енглезима.

С обзиром на толика бекства и рупе у безбедности није сасвим јасно зашто је 1790. године баш Њугејт постао први државни затвор у САД. Додуше, у складу с новом улогом, раније постављена тараба око затворског круга замењена је зидом од цигли и гранита, успостављена је строга дисциплина и крути „распоред сати" за затворенике. Звона су оглашавала време починка, устајање, јело, рад, из старе праксе као проверено ефикасне васпитне мере задржани су бичевање и стављање у кладе, а уведена је и новина – џиновски жрвањ за брашно који су затвореници сатима окретали.

Рупа без дна

Једном речју, ствари су се заиста промениле. Бекства тако рећи није било и 150 затвореника одбројавало је године на површини мањој од два јутра без много наде да ће се превремено извући из тешких окова и збијених робијашких кревета који врве од гамади.

Иронија је у томе што је Њугејт коначно постао сигуран тек када се нашао већ прилично близу укидања, а незгода што је државу прескупо стајао. За тридесет и седам година колико је служио као државни затвор, Њугејт је касу Конектиката олакшао за фантастичних 200 хиљада ондашњих долара!

Године 1827. у Ведерсфилду, такође у Конектикату, саграђен је нов затвор. Њугејт је одслужио своје.

М. И.

ло је потребно годину дана да се унутрашњост куле испразни и потом испуни електронским уређајима. Фар новог аутоматског светионика свечано је упаљен маја 1982. године, на саму стогодишњицу отварања куле Едистон. Електронским уређајима у едистонској кули управља се даљински из сигналне станице за маглу Пенли Поинт која се налази на копну шеснаест километара одатле. Први пут после више од две стотине година едистонски спруд је ненастањен.

Нови светионици који се граде углавном око шкотске обале аутоматски су од првога дана. Све у свему, љубитељи ових усамљених здања, увек будних заштитника морепловаца, сада хитају да их обиђу у што већем броју јер нису сигурни да ће за то још дуго имати прилике.

Б. Д.

АЛФОНС БЕРТИЈОН:
СЛУЧАЈ ДВА ВИЛИЈЕМА

ГОДИНЕ 1883. НИЈЕ БИЛО ЛАКО БИТИ ПРИМЉЕН ТРИПУТ УЗАСТОПЦЕ КОД ПРЕФЕКТА ПОЛИЦИЈЕ У ПАРИЗУ. АЛИ, ПОЛИЦИЈСКОМ СЛУЖБЕНИКУ АЛФОНСУ БЕРТИЈОНУ ТО ЈЕ ПОШЛО ЗА РУКОМ...

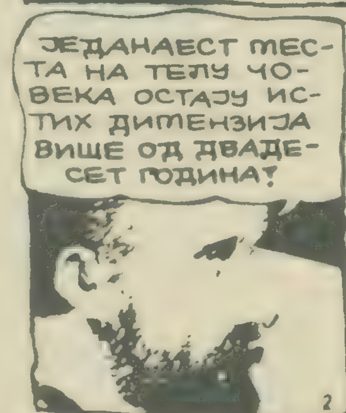

МЕРЕЋИ ГЛАВУ, НАДЛАКТИЦУ, ПРСТЕ И СТОПАЛО МОЖЕМО ДА ОТКРИЈЕМО КРИМИНАЛЦЕ ПОВРАТНИКЕ...

Али...
ГОСПОДИНЕ БЕРТИЈОН!
МОЛИМ?
ЈОШ ЈЕДАН СЛУЧАЈ ЗА ВАС!
ОВАЈ КАЖЕ ДА СЕ ЗОВЕ ДИПОН! ЏЕПАРИО ЈЕ...

ЈЕСИ ЛИ ВЕЋ БИО ХАПШЕН?
НИКАД!
СИГУРНО?
СИГУРНО! УКРАО САМ ЈЕР САМ ГЛАДАН!

У ПОЛИЦИЈИ СУ РЕКЛИ ДА ГА НЕ ЗНАЈУ!
ХМ... ВИДЕЋЕМО...

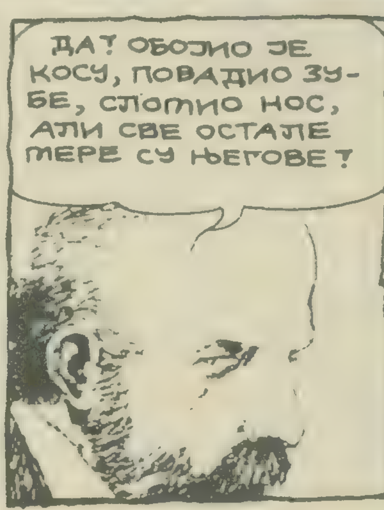

Бертијон је почео да премерава преступника...
УБЕЂЕН САМ ДА ЈЕ НОВАЈЛИЈА! НЕ КОМПЛИКУЈМО...

Пошто је добијене мере упоредио са својим подацима...

...БЕРТИЈОН СЕ ВРАТИО...
ПЈЕР, СЕЋАШ ЛИ СЕ ОНОГ УБИЦЕ МАРТИНА ШТО ЈЕ ПРЕ ПЕТ НЕДЕЉА ПОБЕГАО?
НАРАВНО! А ЗАШТО?

НИМАЛО НЕ ЛИЧИ НА ОВОГ ДИПОНА, ЗАР НЕ?
НИМАЛО! МАРТИН ЈЕ ИМАО ТАМНУ КОСУ И НОРМАЛАН НОС И ЗУБЕ...

АЛИ, ТО ЈЕ ИПАК МАРТИН!
ШТА?!

ДА! ОБОЈИО ЈЕ КОСУ, ПОВАДИО ЗУБЕ, СЛОМИО НОС, АЛИ СВЕ ОСТАЛЕ МЕРЕ СУ ЊЕГОВЕ!

БИЛА ЈЕ ТО ПРВА БЕРТИЈОНОВА ПОБЕДА И ПОЧЕТАК ЊЕГОВЕ СЛАВЕ, ЈЕР СУ УСКОРО СВЕ ПОЛИЦИЈЕ У СВЕТУ ПРИХВАТИЛЕ ЊЕГОВ МЕТОД ИДЕНТИФИКОВАЊА, ЧИМЕ СУ ИЗБЕГНУТЕ МНОГЕ ГРЕШКЕ...

РЕВНОСНИ БЕРТИЈОН БОЉЕ ДА НИЈЕ ОНАКО БРЗО ОТПРАТИО ДОКТОРА ЏОНСА ЈЕР НИШТА НИЈЕ НЕМОГУЋЕ...

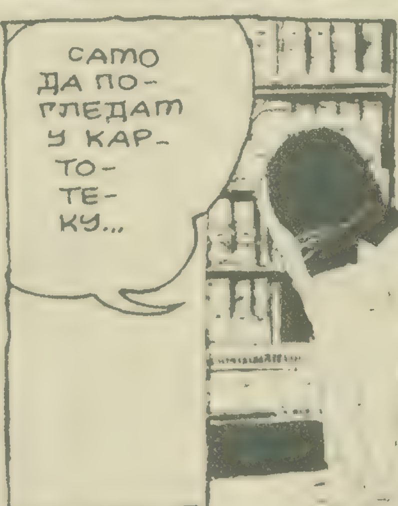
ТАКО ЈЕ 1902. У СЈЕДИЊЕНИМ ДРЖАВАМА УХАПШЕН ИЗВЕСНИ ВИЛИЈЕМ ВЕСТ...

ЕВО ФОТОГРАФИЈЕ И МЕРЕ, ШЕФЕ!
ДА ВИДИМ...

ПА ОВО ЛИЦЕ САМ ВЕЋ ВИДЕО!
ВЕСТ СЕ КУНЕ ДА НИКАД НИЈЕ ХАПШЕН НИТИ ДА ЈЕ КРОЧИО У МИЧИГЕН!

А, ТИ ВЕРУЈЕШ У ЗАКЛЕТВЕ?
ПА... ИЗГЛЕДА МИ ИСКРЕН!

САМО ДА ПОГЛЕДАМ У КАРТОТЕКУ...

ЕВО ЊЕГОВОГ ДОСЈЕА! НИЈЕ ТОЛИКО ЛУКАВ! НИ ИМЕ НИЈЕ ПРОМЕНИО!

КАСНИЈЕ...
ЈУЧЕ САМ ПРВИ ПУТ У ЖИВОТУ УКРАО НЕШТО!
ВЕСТ, КАЖЕШ ДА НИСИ ДОСАД ХАПШЕН?

А КАКО ОБЈАШЊАВАШ ОВАЈ ДОСЈЕ С ТВОЈОМ СЛИКОМ И МЕРАМА?!

КАЖЕМ ВАМ, ОВО МИ ЈЕ ПРВИ ПУТ!
НЕ ВОЛИМ ЛАЖИ, ВЕСТ!

ЕВО, ПРОЧИТАЋУ ТИ ПОДАТКЕ... ВИЛИЈЕМ ВЕСТ, РОЂЕН 1870. ...

МА ШТА ЈЕ ОВО, ДО ЂАВОЛА?!

КОЈЕ, ШЕФЕ?
НЕ СХВАТАМ! ПОГЛЕДАЈ!

Вилијем Вест
рођен 1870.
осуђен због убиства 2. 3. 1899.
у затвору од 3. 3. 1899.
број 2333.
У ЗАТВОРУ? А КО ЈЕ, ОНДА, ОВАЈ?!
САМО ПОЛАКО... БЕЗ ПАНИКЕ...
ОВДЕ ПОРУЧНИК О'КОНОР! ДОВЕДИТЕ ОДМАХ БРОЈ 2333! ОДМАХ!
САД ЋЕМО, ВАЉДА, НЕШТО САЗНАТИ!
МАЛО КАСНИЈЕ...
ЕВО БРОЈА 2333!
НЕКА УЂЕ!
ТО ЈЕ ОН!
НЕВЕРОВАТНО КОЛИКО СУ ДВА ЧОВЕКА БИЛИ СЛИЧНИ, ИАКО ЈЕДАН ДРУГОГ НИСУ ПОЗНАВАЛИ, НИТИ СУ ИМАЛИ ИСТЕ РОДИТЕЉЕ...
САМО СЕ ЈЕДНА СТВАР РАЗЛИКОВАЛА - ОТИСЦИ ПРСТИЈУ...
НЕВЕРОВАТНО! ШТА ЛИ ЋЕ РЕЋИ БЕРТИЈОН?
У ПАРИЗУ, БЕРТИЈОН ЈЕ ПРИМИО ВЕСТ МИРНО...
ТО ЗНАЧИ, ГОСПОДО, ДА НИСАМ БИО У ПРАВУ!
ОДСАДА ЋЕ СВАКИ ДОСЈЕ ИМАТИ ОТИСКЕ ПРСТИЈУ ОСУЂЕНОГ!

ОНДА СЕ БЕРТИЈОН ДАО НА ПОСАО. ИЗМИСЛИО ЈЕ ПРАШАК КОЈИМ СЕ И ДАНАС ПОЛИЦИЈА СЛУЖИ ЗА ОТКРИВАЊЕ ОТИСАКА ПРСТИЈУ. ПРВИ СЛУЧАЈ РАЗРЕШЕН НОВИМ ПОСТУПКОМ БИО ЈЕ "СЛУЧАЈ ШЕФЕР"...

У ПАРИЗУ, 10. ОКТОБАР 1902. ДОКТОР ЛЕБОА СЕ ВРАЋА КУЋИ СА ПУТА...

ЧИМ ЈЕ УШАО...

УСКОРО ЈЕ СТИГАО БЕРТИЈОН СА СВОЈИМ САРАДНИЦИМА...

БЕРТИЈОН ЈЕ РАДИО ЧИТАВ ДАН...

НАЈЗАД! ЕВО ТРАГОВА!

САД ЈОШ ДА ФОТОГРАФИЈА УСПЕ!

УСКОРО...
ЕВО УВЕЋАЊА, ГОСПОДИНЕ!
ОДЛИЧНО! СТАВИ ИХ НА ЗИД!

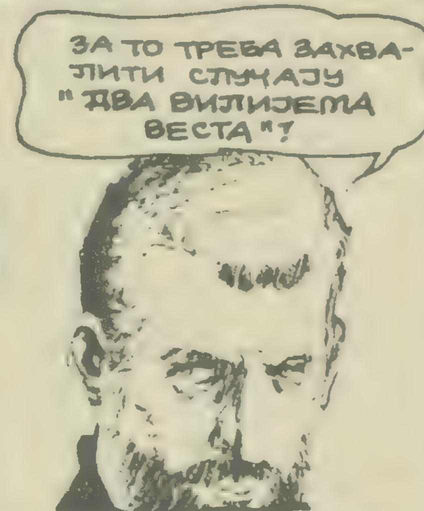

БЕРТИЈОН ЈЕ ПОЧЕО ДА ПОРЕДИ ОТИСКЕ ИЗ СВОЈИХ ДОСЈЕА СА НОВОДОБИЈЕНИМ...

ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ЧАСОВА...
НАШАО САМ!

УХАПСИТЕ ЛУЈА ШЕФЕРА! ОН ЈЕ УБИЦА!

ОСУМЊИЧЕНИ ШЕФЕР ЈЕ ПРИЗНАО...
ЈЕСТЕ... УБИО САМ ГА!

АЛИ СИГУРАН САМ ДА НИСАМ ОСТАВИО ТРАГОВЕ! КАКО СТЕ МЕ ОТКРИЛИ?

ЗА ТО ТРЕБА ЗАХВАЛИТИ СЛУЧАЈУ "ДВА ВИЛИЈЕМА ВЕСТА"!

АЛФОНС БЕРТИЈОН УМРО ЈЕ 1914. ОСТАВИВШИ ЉУДИМА МОЋНО СРЕДСТВО ПРОТИВ КРИМИНАЛА КОЈЕ ЈЕ ГАРАНТОВАЛО ПРАВЕДНЕ ПРЕСУДЕ.
КРАЈ
8

Чарлс Гулип: ОПСЕСИЈА

У ЊУЈОРК ЈЕ СТИГАО И ЈЕДАН ЗАНЕСЕЊАК...
МОЖДА ТЕ ОВДЕ ЧЕКА СРЕЋА...

НЕШТО КАСНИЈЕ...
ДОБАР ДАН! ДА ЛИ СТЕ ВИ ДИРЕКТОР?
ЈЕСАМ! ШТА ЖЕЛИТЕ?

ЈА САМ ЧАРЛС ГУДЈИР! ЗНАМ ДА СЕ БАВИТЕ ГУМОМ И ДОШАО САМ ДА ВАМ ПОКАЖЕМ СВОЈ ПРОНАЛАЗАК!

ПОГРЕШИЛИ СТЕ, ГОСПОДИНЕ ГУДЈИР!
КАКО ТО?
НЕ РАДИМ ВИШЕ С ГУМОМ!

ПОГЛЕДАЈТЕ ОВАМО И СХВАТИЋЕТЕ!

ГУДЈИР ЈЕ ПОГЛЕДАО У ПРОСТОРИЈУ ПУНУ БЕЗОБЛИЧНИХ ГУМЕНИХ ПРЕДМЕТА ИСТОПЉЕНИХ НА ЛЕТЊОЈ ВРУЋИНИ...

СТВАР С ГУМОМ ЈЕ ПРОПАЛА, ГОСПОДИНЕ ГУДЈИР!

ПРОПАЛА?! НЕ! ЈА САМ ТАЈ КОЈИ ЋЕ ЈЕ ОПЕТ УВЕСТИ У УПОТРЕБУ!

КАУЧУК ЈЕ САКУПЉАН У БРАЗИЛСКИМ ШУМАМА...

...А ЗАТИМ ПРЕНОШЕН У АМЕРИКУ И ЕВРОПУ, ГДЕ СУ ОТВОРЕНЕ МНОГЕ ПРОДАВНИЦЕ ГУМЕНЕ РОБЕ...

Радње са предметима од гуме су се једна за другом затварале, а насеља подигнута у шумама...

Гудјир је размишљао о новом начину обраде гуме...

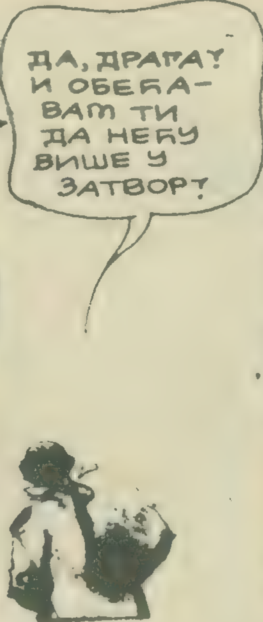

КАД ЈЕ ОДЛЕЖАО КАЗНУ...
НАЈЗАД, ЧАРЛС!

ДА, ДРАГА! И ОБЕЋАВАМ ТИ ДА НЕЋУ ВИШЕ У ЗАТВОР!

ШТА ТИ ЈЕ ТО?
ТАЛК!
ТАЛК?!
ДА, ЗА НЕКЕ ОГЛЕДЕ...

ЧИМЕ СИ ПЛАТИО, ЧАРЛС?!
ПА... ОВАЈ... МАЛИ ДУГ! ВРАТИЋУ КАД СЕ ОБОГАТИМО!

УЗ ПОМОЋ ЖЕНЕ И ДЕЦЕ РАДИО ЈЕ МЕСЕЦИМА...

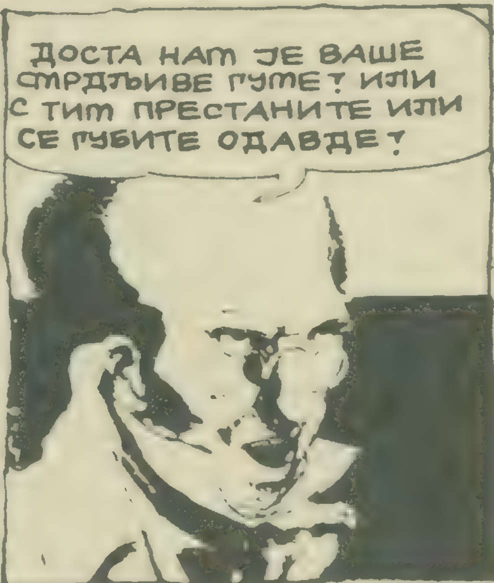
НАЈЗАД...
ГЛЕДАЈ, НЕ ЛЕПИ СЕ ВИШЕ! УСПЕЛО ЈЕ!
СЈАЈНО, ЧАРЛС!
ПРАВИЋЕМО КАЉАЧЕ И ОБОГАТИЋЕМО СЕ!

ТАКО ЈЕ ЦЕЛА ПОРОДИЦА ПРИОНУЛА НА ПОСАО...
ДВА ЦЕНТА ПАР! ИМАМО ВЕЋ ТРИДЕСЕТ ДОЛАРА! СХВАТАТЕ!

АЛИ, ДОШЛО ЈЕ ЛЕТО И КАЉАЧЕ ОД ГУМЕ ПРЕТВОРИЛЕ СУ СЕ У СМРДЉИВУ КАШУ. ТАЛК НИЈЕ ПОБОЉШАО КВАЛИТЕТ ГУМЕ...

ПОЛА ЧАСА КАСНИЈЕ...
КО ЈЕ?
КУЦ! КУЦ!
ОДМАХ...

ОХ, ГОСПОДИН МЕТЈУС!
ДА! ДОЛАЗИМ У ИМЕ СВИХ СТАНАРА КУЋЕ!

ДОСТА НАМ ЈЕ ВАШЕ СМРДЉИВЕ ГУМЕ! ИЛИ С ТИМ ПРЕСТАНИТЕ ИЛИ СЕ ГУБИТЕ ОДАВДЕ!

АЛИ, ГОСПОДИНЕ МЕТЈУС...
ТРАС!

ДА НЕ РАЗМИШЉАМ О ГУМИ?! ДА, ПОНЕКАД МИСЛИМ ДА СЕ СВЕГА МАНЕМ И ПОСВЕТИМ ВАМА... СВОЈОЈ ЖЕНИ И ДЕЦИ...

...АЛИ НЕ МОГУ! ГУМА ЈЕ НЕШТО ИЗВАНРЕДНО, МОРАМ ЈЕ УЧИНИТИ КОРИСНОМ!
ЧАРЛС, НЕ МИСЛИ НА НАС! НАСТАВИ СВОЈЕ ДЕЛО!

И, ГУДЈИР ЈЕ НАСТАВИО. ПРЕШАО ЈЕ У ЊУЈОРК И ПОНОВО БИО ЗАТВОРЕН ЗБОГ ДУГОВА. НАЈЗАД СЕ НАСТАНИО У СТЕЈТЕН АЈЛЕНДУ...

...ГДЕ ЈЕ НАПРАВИО МАЛУ ЛАБОРАТОРИЈУ...
САД ЋУ ГУМУ ОБРАДИТИ АЗОТНОМ КИСЕЛИНОМ... И СУМПОРОМ... ДА ВИДИМО...

НИЈЕ ИМАО НИ ПРЕБИЈЕНЕ ПАРЕ. ПЕЦАО ЈЕ ДА ПРЕХРАНИ ПОРОДИЦУ...

СЕЉАЦИ ИЗ ОКОЛИНЕ ЧЕСТО СУ ГУДЈИРОВОЈ ДЕЦИ ДАВАЛИ ХРАНУ...

НИСУ ЈАДНА ДЕЦА КРИВА ШТО ИМ ЈЕ ОТАЦ ПОЛУДЕО!
И ТО ЗБОГ ГУМЕ!

ТИШИНА! ЕВО ГУДЈИРА!

ДОБРО ЈУТРО, ГОСПОДО!
ЗДРАВО, ГУДЈИР! ШТА ИМА НОВО?

ЕВО НЕШТО ДА ВАМ ПОКАЖЕМ ...
ОБРАДИО САМ ЈЕ СУМПОРОМ!
ХМ! ГУМА?

ЗАШТО ЈЕ НЕ ОБРАДИШ ВИСКИЈЕМ?
ИЛИ СОЉУ И БИБЕРОМ, ПА ДА ДОБИЈЕШ ГУМЕНЕ БИФТЕКЕ!

ЗАШТО МЕ ИСМЕВАТЕ?
ЗАШТО?!
ЈЕР СТЕ ОПСЕДНУТИ ГЛУПОШЋУ!

ТАКО ЗНАЧИ! ЕВО ВАМ!
РАЗЈАРЕНИ ГУДЈИР ПОЧЕО ЈЕ ДА ГАЂА ГУМОМ СВЕ ОКО СЕБЕ...

НЕЋУ ВАМ РАЗБИТИ ЊУШКУ ЈЕР ВАС ЖАЛИМ!
ГОСПОДИНЕ ГУДЈИР, ЈЕСТЕ ЛИ ПОЛУДЕЛИ?!

НОСИТЕ ТУ СМРДЉИВУ ГУМУ! ТОПИ СЕ НА ПЕЋИ... УГУШИЋЕ НАС!

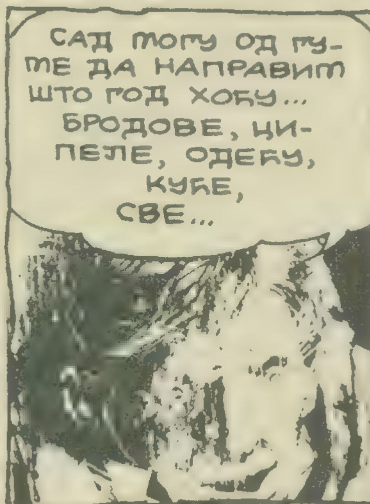

СА СУЗАМА У ОЧИМА УЗЕО ЈЕ СВОЈУ ГУМУ И ИЗИШАО...
АЛИ... ЈЕСАМ ЛИ УСПЕО?

УСИЈАЛА СЕ, ГОРИ... АЛИ НИЈЕ НЕСТАЛА... МЕКА ЈЕ И ЕЛАСТИЧНА...
ЗНАЧИ, ТОПЛОТА И СУМПОР...

БИО ЈЕ ТО ПОЧЕТАК УСПЕХА. ГУДЈИР ЈЕ ОТКРИО ВУЛКАНИЗАЦИЈУ ГУМЕ...

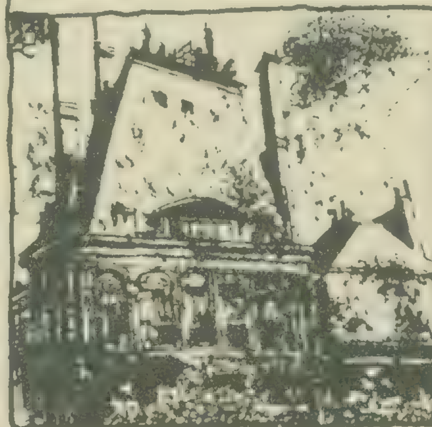

КОНАЧНО ЈЕ УСПЕО! АЛИ, ГУДЈИР ЈЕ БИО ПРАВИ ЗАНЕСЕНИ НАУЧНИК КОЈИ НИЈЕ ИМАО ПОСЛОВНОГ СМИСЛА. ТАЈНУ ВУЛКАНИЗАЦИЈЕ ГУМЕ ПРОДАО ЈЕ ЗА МАЛЕ ПАРЕ ВЕШТИМ ТРГОВЦИМА...

А КАД ЈЕ ТО СХВАТИО, ПОКУШАО ЈЕ ДА ПРЕКО СУДА ОДБРАНИ СВОЈЕ ИНТЕРЕСЕ. АЛИ, СВЕ СЕ ЗАВРШИЛО НЕУСПЕХОМ И НОВИМ ДУГОВИМА...

ПАРИЗ, 1856, ДВОР ЦАРА НАПОЛЕОНА III ...

КАД ЈЕ МИНИСТАР СТИГАО ПРЕД ХОТЕЛ ГДЕ ЈЕ ГУДЈИР ОДСЕО...

ИЗВИНИТЕ, ЕКСЕЛЕН-ЦИЈО, ГОСПОДИН ГУД-ЈИР СЕ ОДСЕЛИО...
МОРАМ ГА НАЋИ! ГДЕ ЈЕ?

БОЈИМ СЕ ДА ЈЕ У ЗАТВОРУ!
ШТА?!
У ЗАТВОРУ ЈЕ ЗБОГ ДУГОВА!

ТАКО ЈЕ ГУДЈИР ПРИМИО ОДЛИКОВАЊЕ У ЗАТВО-РУ...

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИ-ЈЕ...
ГОСПОДИНЕ ГУДЈИР...
ДА?
СЛОБОДНИ СТЕ! ИЗДРЖАЛИ СТЕ КАЗ-НУ!

ОХ, СЈАЈНО... ЗНАТЕ, ОВДЕ ЈЕ БОЉЕ НЕГО У ЊУЈОРКУ!

ИЗВИНИТЕ, А ЈЕСТЕ ЛИ ВИ ИЗМИСЛИЛИ ГУ-МУ?
ПА... СКОРО ДА ЈЕ ТАКО!

И САД СЕ ДРУГИ БОГАТЕ ПЛОДО-ВИМА ВАШЕГ РАДА!

ЕХ, НИШТА! НИ-ЈЕ НОВАЦ ВАЖАН... ГУМА ЈЕ ВАЖНА! ДО ВИЂЕЊА, ПРИ-ЈАТЕЉУ...
16

НИЈЕ МИ ЖАО... ЈА САМ ЗАСЕЈАО, ДРУГИ СУ ПОЖЊЕЛИ! ЖАЛОСНО БИ БИЛО ДА НИКО НИЈЕ ПОЖЊЕО КО-РИСТИ ОД ГУМЕ!
ЧАРЛС ГУДЈИР СЕ НИ-КАДА НИЈЕ ОБОГАТИО.
КРАЈ

ПОНОВО ЛЕНОН

Када су оне децембарске ноћи 1980. године хици из пиштоља малоумног Мајка Чепмена прекинули живот Џона Ленона, био је то и крај једне од најблиставијих каријера у рокерској галаксији, заувек су ућутала уста која су говорила милионима и, веома често, у име милиона младих људи који су му веровали. Но, очигледно да је плодан уметник какав је Ленон био, оставио иза себе мноштво снимљеног, а необјављеног материјала. Ожалошћена удовица Јоко Оно, наравно, не жели да допусти да ишта од тога пропадне, па можемо очекивати да ће се каријера „најмудријег међу Битлсима" наставити још читаву деценију. Док ово читате, с обе стране Атлантика у самом врху топ-листа налази се песма „Nobody Told Me" („Нико ми није рекао"), једна из заоставштине чије богатство можемо само да наслућујемо. Чињеница је да овакви пројекти подлежу јакој критици са моралног становишта због „трговине успоменама", али с друге стране било би штета не допустити свету да чује још неке вредне Ленонове песме поготову у ово време кад недостају људи његовог кова који умеју да осете пулсирање живота око себе и преточе га у песму са истинском поруком. „Сви говоре, а нико не каже реч. Сви воде љубав, а никоме није стварно стало. Нацисти су у купатилу ту одмах испод степеништа. Увек се нешто дешава, а ништа се не креће... Нико ми није рекао да ће доћи овакви дани.... Заиста чудни дани..

ЛАБУДОВА ПЕСМА Дует Soft Cell објављује ових дана своју последњу заједничку плочу. Албум се зове „The Last Night In Sodom", а као пилот сингл издата је прошлог месеца песма „Down In The Subway" која је уједно једина песма на албуму која није чланова дуета, њен аутор је Џек Хамер.

РОК СПОМЕНАР Ова четири чупавца на фотографији овонедељног споменара били су пре десетак година једна од најпопуларнијих тинејџерских атракција. Звали су се „Sweet" и крчили пут слаткастим сингловима веселих мелодија и смешних наслова. Касније су одлучили да се окрену чвршћем, рокерскијем звуку и имали су све мање успеха, да би тотални крах настао одласком певача Брајена Конолија и Sweet је убрзо прекрио вео заборава.

РОК ДАТУМ

16. март 1975. У Београду је у хали „Пионир" гостовала велика светска рок група Deep Purple. Био је то најспектакуларнији концерт рок музике у то време са прегласним озвучењем и дупке пуном халом. Као предгрупа су наступили тада не претерано познати момци из састава Смак. Круже приче да ће се Deep Purple поново окупити у својој најпознатијој постави и том приликом опет посетити Југославију.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

НИКО МИ НИЈЕ РЕКАО (NOBODY TOLD ME)

музика и текст: Џон Ленон

Everybody's talking and
no-one says a word
Everybody's making love and
no-one really cares
There's Nazis in the bathroom
just below the stairs
Always something happening
and nothing going on
There's always something
cooking and nothing in the pot
They're starving back in €hina
so finish what you got

Nobody told me there'd be
days like these
Nobody told me there'd be
days like these
Nobody told me there'd be
days like these
Strange days indeed, strange
days indeed

Everybody's running and
no-one makes a move
Everybody's winner and
nothing left to lose
There's little yellow idol to the
north of Katmandu
Everybody's flying and no-one
leaves the ground
Well everybody's crying and
no-one makes a sound
There's place for us in movies
you just gotta lay around

CHORUS

Everybody's smoking and
no-one's getting high
Everybody's flying and never
touch the sky
There's UFOs over New York
and I ain't too surpriced.

CHORUS

РОК РОК РОК РОК РОК Интервју

Енглеска група Шакатак (Shakatak) добро је позната свим љубитељима квалитетне музике оријентисане на џез. Роџер Одел, Најџел Рајт, Бил Сарп, Џорџ Андерсон и Кит Винтер имају иза себе серију одличних албума и мноштво сјајних концерата, а прошлогодишњи велики хит „Dark Is The Night" приближио их је и завидном комерцијалном успеху. Са клавијатуристом Најџелом упознао сам се на прошлогодишњем МИДЕМ фестивалу, па је интервју протекао у атмосфери пријатељског ћаскања старих знанаца. Најџел се у међувремену окренуо искључиво продуцентском послу и повукао из концертне поставе групе, али су зато сталне чланице састава постале певачице Џеки Роу и Џил Сојерд.

Shakatak

● Зашто промене, Најџел?

– Промена је у томе што смо менаџер Шакатака и ја основали своју компанију плоча и имали доста успеха са мојим продукцијама разних група тако да сам одлучио да, иако сам још увек продуцент Шакатака, више не свирам на турнејама. Одлучио сам да отворим свој студио и биће ми потребно доста времена за све то.

● Шта се сада дешава са групом?

– Управо смо се вратили из Јапана где смо снимали албум уживо. Тамошња турнеја је доживела огроман успех, па смо одлучили да овековечимо неке од концерата. Прошле недеље смо овде у Француској, само сат времена одавде, од Кана, провели неко време снимајући нови сингл, а онда су они кренули кући јер имају заказану турнеју по Енглеској, наредне три недеље.

● Да ли си нешто и свирао на живом албуму?

– Не, задржао сам се само на улози продуцента. Они су били шест недеља у Јапану, а ја сам им се придружио само последњих неколико дана.

● Прошла година је била веома успешна за Шакатак. Сингл „Dark Is The Night" је био на свим топ листама.

– Да, тај сингл је постигао стварно неочекиван резултат. Плоча је постала платинаста у Јапану, што значи милион продатих примерака, а златна у Енглеској (500 хиљада). Сада се надамо пробоју у Америку а верујемо и да ћемо посетити Југославију. То би требало да среди онај тамо (показује на Луја Паркера, агента групе, који је у нашој земљи био са саставом Мечбокс) и ако у томе успе, ја ћу сигурно доћи заједно са бендом јер сам чуо толико лепих ствари с Југославији.

● Да ли спремате и видео-спотове уз песме?

– Да, већ смо урадили неколико спотова, али у Енглеској постоје веома строга правила: ако је група у земљи у време снимања емисије, мора се појавити у програму „уживо". Случај је хтео да смо ми увек били код куће када смо имали хит-сингл тако да су нам ти спотови ретко приказивани на телевизији. Сада спремамо видео за нови сингл и концертни видео-спот.

● Можеш ли ми рећи име песме коју сматраш следећим великим хитом Шакатака?

– Имамо у виду четири песме од којих ћемо једну изабрати и „погурати" је као хит. Једна се зове „Photograph" („Фотографија") и веома је јак конкурент... Ја лично мислим да је хит песма... Чекај мало... заборавио сам... аха и „Blame It On Love" („Окриви љубав"). Још се расправљамо...

● Да ли ти недостају турнеје?

– Веома. Када сам са групом тужан сам што нисам и на сцени са њима, али са друге стране уживам у овоме што радим јер ми то даје могућност да помажем другим саставима и упознам много нових људи.

● Хвала ти на разговору и надам се да ћемо се срести и наредне године.

– Да, видимо се следеће године, ако нас у међувремену наши менаџери не доведу у Југославију.

Дејан ЦУКИЋ

● РОК БИОГРАФИЈА ●

СТИВ ХЕКЕТ

1950 – Рођен 12. фебруара у Лондону.

1964 – Почео да свира гитару. Потрошио је 14 фунти на први инструмент.

1966 – Напушта школу и мења послове. Почиње да објављује огласе за музичаре у Мелоди Мејкеру. Наредних пет година свира са разним бендовима, али преко дана и даље ради.

1970 – Питер Гебријел примећује један од Стивових огласа и нуди му посао у, тада већ три године старим, Џенесис, за 15 фунти недељно. Стив прихвата.

1971 – Џенесис објављују свој трећи албум „Nursery Cryme" на коме се по први пут појављује Хекет. Он у групу уноси чврстину која обезбеђује плочи позиције на листама.

1972 – Излази албум „Foxtrot", Питер Гебријел уноси у живи наступ бенда све више театарских елемената, мењајући маске и костиме. Група је на прагу огромног интернационалног успеха.

1973 – Прва америчка турнеја. Албум „Selling England By The Pound" потврђује Стива као гитаристу необичног талента.

1974 – Стив свира на још четири албума Џенесис и иде на турнеје са групом све до 1977.

1975 – Још увек са Џенесис, Хекет објављује свој први соло албум „Voyage Of The Acolyte".

1977 – Осећајући да је време за промену Стив објављује да напушта Џенесис и издаје албум „Please Don't Touch".

1978 – Окупља прву поставу Стив Хекет бенда, која на турнеји промовише материјал са „Please Don't Touch" и наредног албума.

1979 – „Spectral Mornings" је објављен и достиже високо место на енглеској топ-листи. Прва велика светска турнеја, са тријумфалним наступом на Рединг фестивалу.

1980 – Нови албум се зове „Defector" и доспева на 9. место листе најслушанијих.

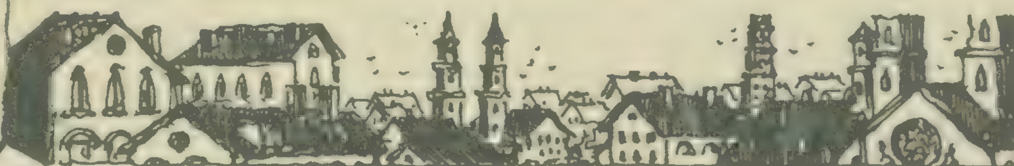
1981 – Током целе године трају турнеје по Британији, Европи и Америци. У августу – нови албум, „Cured".

1982 – Хекет наступа на неколико добротворних концерата и придружује се осталим члановима некадашње поставе Џенесис за један наступ у Милтон Кејнсу.

1983 – После паузе од 18 месеци током које је извесно време провео у Бразилу, Стив објављује албум „Highly Strung" и хит сингл „Cell 151". Следи британска турнеја, а затим, после промене диско куће, остваривање једне старе амбиције – снимање потпуно акустичног албума, „Bay Of Kings".

ДВЕ ГОДИНЕ· ЈЕДНА ВИОЛИНА

ОНЕ СУ КАО ДЕЦА ИСТИХ РОДИТЕЉА: ЛИЧЕ ЈЕДНА НА ДРУГУ, А ОПЕТ СВАКА ЈЕ РАЗЛИЧИТА. И НИКО НЕ ЗНА КАКВА ЋЕ КОЈА НА КРАЈУ ИСПАСТИ.

Почетком 1933. године, самоуки градитељ виолина Петер Татар залутио се пешице из родне Мађарске ка Италији. Циљ његовог путовања био је мали град у Ломбардији – Кремона. Уз пут, је да се прехрани, свирао по крчмама на виолини коју је сам израдио. А кад је после неколико месеци коначно стигао до Кремоне чекало га је силно разочарање – нигде ни трага од неке радионице за израду жичаних инструмената. Традиција која је трајала пуних триста година, од 16. до 18. века била је угашена. У ломбардијском градићу није више било наследника чувених градитеља виолина, виола, виолончела: Аматија, Гварнерија, Руђерија, Карла Бергонција и највећег од свих мајстора Антонија Страдиварија.

На Татарову срећу само пет година касније отворен је Интернационални професионални институт за израду виолина и он је био први странац који је 1943. године добио диплому професионалног градитеља виолина (maestro di liuteria). Од отварања ове школе до данас такву диплому стекло је укупно 130 људи из целог света, више странаца него самих Италијана. Упис је ограничен, примају се само најбољи и највештији кандидати већ опробани по радионицама које држе кремонски мајстори. Прошле године овај институт похађало је сто студената из 22 земље.

Најчувеније и најбоље

У Кремони све је сада у знаку музике. На Пјаца Рома уздиже се статуа Антонија Страдиварија на месту где су некада били сахрањени његови посмртни остаци у цркви која је уништена 1869. Само стотинак метара даље на Пјаца Кавур постављена је биста Клаудија Монтевердија за кога се сматра да је својом опером „Орфеј" из 1607. ушао у историју музике као први озбиљни композитор опера. Два минута хода даље – музеј „Страдивари" смештен у палати Афаитати где се чува све што је остало од алата и недовршених инструмената из радионице најпознатијег светског градитеља виолина, али у витринама су изложени инструменти израђени у овом веку који су по финоћи звука проглашени за најбоље. У градској већници која је такође у близини, у једној палати из 13. века чувају се виолине најчувенијих кремонских градитеља. Ту је један Страдивари из 1715. године, два Аматија и један Гварнери „дел Ђесу". Свакога јутра људи из ових изузетно вредних инструмената могу да чују звуке које „извлачи виолиниста Андреа Москони, човек задужен за бригу око ових виолина.

После двеста година „обичног" живота Кремона је поново у старом сјају. Али, дуго је требало да традиција с мноштвом тајни које су у гроб понели последњи наследници Аматија и Страдиварија – поново оживи.

Све деле братски

За разлику од радионица које су готово све по правилу прилично неудобне и мале, препуне разноразног алата и комада дрвета, институт у коме се учи професионално градитељство смештен је у раскошној палати из 15. века коју је 1969. о свом трошку преуредио швајцарски индустријалац Штауфер. Ту студенти раде 18 часова недељно под будним оком проверених мајстора. То је мало да се уђе у све тајне градитељства, па сви ученици бесплатно раде по кремонским радионицама. А кад нису запослени окупљају се и живе својим животом: никада немају новца, друже се, све братски деле, заљубљени су у посао који раде, у Италију, а највише у себе: нико од њих не таји да се потајно нада и прижељкује да из његових руку изађе неки нови „страдивари".

Сваки студент је свестан да ће, ако савлада врхунску вештину, моћи за неколико година да живи више него добро. Жичани инструменти који носе потписе кремонских мајстора достижу на тржишту огромне цифре: виолончело се продаје од три до десет хиљада долара (долар – око тринаест старих хиљада). Сума висока али не ако се зна да сваки такав инструмент захтева најмање годину или две дана рада да би се довео до савршенства.

Дрво важније од супруге

Стари градитељи нису имали проблема око набавке најфинијих комада дрвета, времена су се променила па до дрвета више није нимало једноставно доћи.

– Некада смо без проблема добијали велике комаде најфиније ебоновине из Африке – прича Серђо Ренци, директор школе. – Сада не желе више да нам шаљу необрађене комаде. Ја их разумем, свако жели да у својој земљи упосли што више радне снаге. Поред афричког дрво наручујемо из Југославије, Немачке и северне Италије.

А кад је оно ту, то је тек почетак. Пажљиво исечени комади не користе се одмах већ морају да прођу кроз процес сушења од најмање десет година! Тако „остарело" дрво могу да обрађују само професионалци и студенти четврте године, они млађи раде експерименталне моделе на мање вредним комадима. У Кремони се у шали говори да мајстори љубоморније чувају и пазе дрво од својих супруга.

Када се тело виолине, виоле или виолончела изради завршено је тек пола посла. Долази на ред премазивање лаковима. Пошто се први слој осуши, кажу да и у томе има утицаја карактеристичан ваздух долине Поа, приступа се другом премазивању, па трећем. Мада ће вам сваки мајстор рећи да у справљању лакова старих мајстора није било никаквих тајни, истина је да сваки од њих упорно покушава да открије тајну ненадмашних лакова из давне прошлости.

Ипак, можда је најважније за градитељски посао волети га свим срцем. У сваки покрет, у сваки зарез који се на дрвету направи треба унети пуно љубави и онда ће, можда, инструмент испасти како ваља. Али, то се заиста никад не зна. Јер, како каже Франческо Бизолоти, декан школе, виолине су као деца истих родитеља. Обично личе једна на другу, па ипак свака има свој карактер.

– Звук виолине је као човечија душа, потпуно је ван наше контроле. Тај звук је најмистериознија ствар, резултат је многобројних фактора, а крајњи резултат нико не може да предвиди.

В. С.

ДВА ВЕЛИКАНА

Антонио Страдивари (1644–1737) најпознатији и највећи градитељ жичаних инструмената свих времена, изучио је занат код Николе Аматија. Израђивао је током живота виолине, виоле и виолончела (мисли се да контрабасе није правио) од дрвета које је обично сам одабирао путујући у алпске крајеве. Користио је смрековину или јавор који је узимао од дрвета одређеног за весла венецијанских галија. Лак којим су његови инструменти премазани варира у боји, од златножутог до црвенкастог. Код дужег притиска остају видљиви трагови који се с временом изгубе. За живота је израдио 1116 инструмената од чега је сачувано 540 виолина, 12 виола и 50 виолончела.

Међу градитељима познате породице Гварнери највише се истиче „дел Ђесу" (1698–1744). Занат је учио код Антонија Страдиварија и за разлику од свог чувеног учитеља који је славу још у току живота доживео Гварнери постаје познат тек доста касније када је на једној његовој виолини из 1742. засвирао велики виолиниста и композитор Николо Паганини. Дел Ђесу је оставио за собом око 200 виолина.

Тајна врхунског квалитета виолина које се израђују у Кремони је и у томе, како бар тврде мајстори, што се дрво од којег се оне израђују суши на ваздуху који долази са реке По.

Када нису на настави, студенти се окупљају на тргу који гледа на највиши звоник у Италији направљен у 13 веку, више их је странаца него Италијана.

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

В. Колупајев

Карта за детињство

Карту за детињство, молим – казао сам на билетарници и већ после пет минута седео сам у старинском вагону и с нестрпљењем очекивао звиждук за полазак.

Са мном у купеу била је старица која је на крилу држала корпицу с воћем и бомбонама. Јер, она је путовала малој девојчици, у своје детињство. А деца воле слаткише. Она се тога сећала.

Преко пута мене седео је мушкарац с проседом косом. Знао сам га по фотографијама из новина. Био је то познати пијаниста.

У купеу нико није ни речи проговорио. Путовали смо један сат а онда се иза окуке појавио перон

– Стигли смо, станица! – објавио је кондуктер.

Сви су пожурили према излазу.

– Суздал! – задивљено је казала старица.

За мене је то био Загорск. А за њу – Суздал. За музичара Пенза или Сизран. Свако од нас стигао је у град свог детињства.

Зашто није дошао?

Вагон је брзо опустео. Старица је у гомили оних који су чекали воз угледала буцмасту девојчицу, махнула јој марамицом и заплакала. Пијаниста је ставио руку на раме једном дечаку и они су пошли према излазу. На перону је било бучно и гужва, али постепено су се људи разишли.

Мене нико није дочекао. Неколико пута махнуо сам неким дечацима али њима је баш у том часу неко пришао. Нисам то био ја. Тешко ми је било да замислим како сам изгледао у детињству јер нисам имао ниједну фотографију из тог времена. Уосталом, сумњао сам да сам их уопште икада имао.

После десет минута на перону није било никог више. Једино је на самом његовом крају неки десетогодишњи дечак у избледелој мајици и превеликим панталонама врхом ципеле гуркао празну чашицу од сладоледа.

САША ЈЕ БИО ПРЕОЗБИЉАН И МНОГО МРШАВ. ТРЕБАЛО БИ БОЉЕ ДА ЈЕДЕ, ИНАЧЕ...

– Саша! – викнуо сам али он се и не осврну. Прешао је пругу и нестао иза станичне зграде.

Није имало никаквог смисла да га тражим по граду. Бесциљно сам шеткао пероном нестрпљиво очекујући час за повратак. Али, читавог пута натраг до Уст-Манска није ме напуштало осећање да сам нешто изгубио. Зашто није дошао? Зашто.

У Уст-Манску нисам стигао честито ни да изиђем из вагона кад су ме позвали код отправника возова.

– Опростите – рече ми он. – Ми смо криви. Вероватно се нешто догодило са системом таласовода темпоралног поља. А можда темпограм није стигао оном коме је намењен, па зато није дошао да вас сачека!

– А можда и није хтео са мном да се сретне – одмахнух руком спремајући се да пођем.

– Идући пут то се неће поновити. Све ћемо проверити. Ако хоћете, можете поново путовати у детињство већ сутра.

Сутрадан сам поново био на станици, поново седео у старом вагону, поново стајао на пустом перону.

Као и јуче, на крају перона угледао сам малишана.

– Саша! – викнуо сам. – Саша, то си ти! – Осећао сам, сигурно сам знао да је то он.

Први смех

Малишан као да је хтео да оде, али се предомислио и остао гледајући упорно у земљу. Притрчао сам му, зграбио га за рамена, загрлио. Он ми се приби уз груди али само на секунд, не дуже. Затим ме одгурну и, гледајући ме подозриво, рече:

– Да видим какав си?! – у његовом тону било је нешто од одраслог човека. И уопште, изгледао је сувише озбиљан за једног дечака. И био много мршав.

– Значи, ипак си ме познао, Саша?

– Како да не! Само, ја нисам Саша. Зовем се Ролан. Али, сви ме зову Роља.

– Али, ја се зовем Александар. Према томе, ти си Саша.

– Чуј Саша. Ја ћу те звати Александар не Ролан. – Он слеже раменима као да каже: „Како хоћеш". – Зашто си тако мршав? Требало би боље да једеш и да се бавиш спортом иначе богами нећеш моћи...

За тренутак ми се учинило да ми се његове очи подсмевају. Насмејах се. Какву сам глупост извалио! Па ја у педесетој години стојим пред њим жив и здрав. Како би онда могло да он не поживи?

Он се такође насмеја, први пут, и ја се обрадовах.

Ускоро, можда

– Па, Саша, – рекох кад смо се нашли на тргу испред станице – изгледа, тешко је у почетку да причамо а да једном од нас нешто не буде смешно. Зато хајде да за почетак негде добро ручамо а после...

– Ја нећу. Нас су већ нахранили.

– А сладолед? То можеш?

– Аха! – одговори радосно.

Купио сам му чашицу обичног млечног сладоледа јер другог није било. Он као да је одмах заборавио на мене. Било је јасно колико је желео сладолед. Обичан десетогодишњи дечак – закључио сам – чија машта и жеље не иду даље од тога. Покапао је сладоледом своје прешироке панталоне, али их је брзо обрисао лактом.

– Јеси ли научио да лечиш неизлечиве болести? – упита ме изненада.

– Откуд ти то знаш? – збунио сам се. Та ја се тиме бавим тек тридесет година. И тај проблем почео је да ме занима сасвим случајно. Зар је могуће да сам о томе размишљао још пре четрдесет година?

– Па ја сам ти – одговори ми он. – Само у детињству. Ја знам о теби више него ти о мени зато што сам увек желео да личиш на мене, да се бавиш оним чиме ја желим да се бавим. И то жарко желим.

– Не, Саша, још нисам научио да лечим неизлечиве болести. Али, мислим да ће и то ускоро бити могуће.

– Заиста?

– Заиста – потапшах га по рамену.

– И још нешто – настави он – желео бих да будеш срећан. И још бих желео да људи буду срећни због тога што ти постојиш.

Зид се срушио

Ја сам био срећан. Али, да ли су и људи били срећни због мог постојања? Не, то нисам могао са сигурношћу тврдити.

– Сувише си озбиљан, Саша. У твојим годинама то није добро...

– Добро је – успротиви се он тврдоглаво.

– Хајде, нећемо да се расправљамо. Реци, зашто ми јуче ниси пришао?

– Па ни ти ниси пришао мени. Што бих онда ја пришао теби? И ја сам тебе чекао.

Учинило ми се да се међу нама подигао некакав зид неразумевања и да ја никако не могу да разумем тог десетогодишњака. Можда због тога што одрасли уопште тешко разумеју децу, или зато што је он мудрији и паметнији од мене. Али, ту последњу мисао сам одбацио јер нисам могао да се помирим с тим да сам с годинама оглупавео.

Дуго смо шетали по граду. Дознао сам да он не памти оца и мајку који су, вероватно, погинули у рату, да живи у интернату. Његову затвореност и ћутљивост објашњавао сам тиме што је ово наш први сусрет. Тешко је много говорити и бити весео кад први пут сретнеш самог себе.

Касније сам схватио да је он, иако је мање говорио, био тај који је управљао нашим разговором. Испитивао ме је, чинећи то неприметно, као узгред. И морао сам да признам да је он ипак паметнији од мене. Не по количини знања, јер ја сам га за ових педесет година доста накупио. Тиме свакако не! Него по свом начину размишљања, тиме што је тачно знао шта хоће, својом задивљујућом усредсређеношћу и иронијом. Тужном, тужном, недечачком иронијом.

Договорили смо се да се опет видимо. Отпутовао сам последњим возом. Кад сам већ био у вагону, он се весело насмејао и довикнуо ми:

– Не секирај се. Ниси баш онакав како сам те замишљао, али се ипак не секирај. До виђења!

Зид који је био међу нама нестао је. И опет је то учинио он. И то кад је зажелео. Необична, несхватљива радост испунила ми је груди.

Нисам могао ни да слутим колико ми је био потребан овај сусрет. Почео сам да радим као што нисам давно. И све ми је полазило за руком. Сад сам био сигуран да ћу постићи оно о чему сам, изгледа, маштао још у детињству. Неколико месеци протекло је готово неприметно и за то време мој институт је успео да разради нехируршки метод лечења смртоносних озледа на даљини. Сад сам могао казати: „Људи су срећнији зато што ја постојим".

Вештачки човек

Опет сам купио карту за детињство. Али Саше није било на станици. Можда се увредио што нисам тако дуго долазио? Вратио сам се погружен у Уст-Манск.

– Нешто се догодило с темпограмом? – запитао сам с надом отправника возова.

– Не! Темпограм смо послали, али... ствар је у томе што ви нисте имали детињство. То је невероватно, али тачно.

– У заблуди сте. Па ја сам видео – разговарао сам са Сашом.

– То није био Саша, то јест то нисте били ви у детињству. Био је то Ролан Естафјев. Кажем вам, ви уопште нисте имали детињство.

Једва сам се довукао до лабораторије. Седео сам за својим столом и покушавао да се сетим, да повежем успомене. Пре тридесет година био сам дуго и тешко болестан. И за време болести изгубио сам памћење, тако су ми рекли. Нисам се сећао ни пријатеља, ни познаника, ни самог себе од пре болести. Међутим, у мом сећању одлично су се сачували све знање и искуство младог научника. Ишчезло је само оно што се тицало лично мене...

Позвао сам телефоном шефа администрације и замолио да ми издиктира списак лица која су радила у институту пре тридесет година. Монотони глас ређао је имена... Абрамов, Волков, Ролан Естафјев... Стоп! Значи, он је радио овде као и ја. Требало би да га се сећам. Не, не сећам се.

Прегледајући његов досије дознао сам да је Ролан Естафјев умро оног дана када сам ја изгубио памћење. Изгубио памћење?! И тада сам схватио. Ја никад нисам изгубио памћење. Ја просто нисам постојао. Настао сам, постао оног дана кад је он умро. Ко сам ја? Вештачки човек? Он ме је створио и умро. Створио је и моје тело и мој начин мишљења и мој интелект. И о свему томе он је мислио још док је имао десет година. Зато је и разговарао са мном тако чудно. Он је већ онда знао шта ћу ја, то јест он, створити у будућности зато што сам неће стићи да учини све што је замислио. Створио ме је. Зато ја и нисам имао детињство. Он ми је поклонио делић свога.

Он, тај десетогодишњи дечак, учинио је све за мене не тражећи ништа у замену. Само једну порцију сладоледа.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

АУТОР В. МАК	ПИСАЊЕ НА ПИСАЋОЈ МАШИНИ	НАПРАВИТИ ОГРАДУ	ОСЕЋАЊЕ СТИДА, СРАМА	ПОКРАЈИНА У ГРЧКОЈ	ТУРСКО МУШКО ИМЕ	ПАПСКА ДРЖАВА У РИМУ	ВРСТА ПИРОБИЈЕ
СЛАЊЕ, ИСПОРУКА ЧЕГА							
ТЕРМИН У ДИПЛОМАТИЈИ							
УКРАШАВАТИ							
ВРСТА УКРАСНЕ БИЉКЕ							
ПРЕДМЕТ ОБОЖАВАЊА КУМИР					"КИПО" / АУТОР ДЕЛА "БАКАРУША"		ПОСЛЕДЊЕ СЛОВО ЋИРИЛИЦЕ
ВРСТА НОЋНОГ ЛЕПТИРА							
"ПИКО"							
							СТРАНО МУШКО ИМЕ
ПРИКРИВЕН			100 m² / РИБЉА ЈАЈА			ИМЕ ТЕНИСЕРКЕ НАВРАТИЛОВЕ	
ИМЕ ПОПАСАНА							
"РАДИЈУС"		КОЈИ СЕ БАВИ МАТЕМАТИКОМ		ОВАМО / АНТИЧКИ НАПИС			
МОРСКО КУПАЛИШТЕ У СЛОВЕНИЈИ							
ДАШЧИЦЕ ЗА ОБЛАГАЊЕ НАМЕШТАЈА							
ПЕРУАНСКА ПЕВАЧИЦА СУМАК				"БРУТО" / ГЛУМАЦ ШАРИФ			
ЗАКОВ ИГЊАТОВИЋ			ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА / ЗЕМЉА БОГАТСТВА				ВРСТА ПАПАГАЈА
НАША ПЕВАЧИЦА ГРБИЋ							
ПТИЦА ГРАБЉИВИЦА	ЗАГРЕБАЧКИ ТВ ВОДИТЕЉ ШРИБЕР						
ГИПС						ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ	
НАШ ПИСАЦ БИХАЛИЋ МЕРИМ				ЗНАК ЗА РАДИЈУМ / КРШ, КАРСТ			АМЕРИЧКА ГЛУМИЦА СПЕЈСЕК
ИМЕ ГЛУМЦА ДАГЛАСА					С. С. / МАРКА ФРАНЦУСКИХ КОЛА		
ОПЧИНИТИ							
ПОКРИТИ РОСОМ	КАЉЕНО ГВОЖЂЕ / НУЛА						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Ш, поштено, истовар, стопало, колоран, гајета, и, вир, сит, Аћин, СИ, Ц, цинк, Ђаково, њ, Овар, о, флора, Ивар Осен, ан, пан, карађоз, фугаса, ао, Анти, Крани, С, цариник, е, он, ПА, номинат, теа, ски.

ЧЕРИ

ШТА ЈЕ ТО?
КЕСА ИЗ РАДЊЕ ЗА ПСЕ!

ХАЈДЕ ДА ВИДИМО ШТА ИМА УНУТРА!
НИКАКО! ЈЕ Л', АКО НАИЂЕ ГАЗДА, ТЕШКО НАМА!

ХМ... САД ИЛ' НИКАД!

ГОТОВО! САД СТЕ МОЈИ! ИДЕТЕ ПРАВО У КЕСУ!

ГРРР!

ХИ, ХИ, ХИ! ГЛУПИ МАЧОР! НИЈЕ ПРИМЕТИО ДА ЈЕ ГАЗДА У КЕСИ!
СТАНИ! ДОБ КОМПЛЕКС' МЕНЕ ДА ЈУРИ ЈЕДНО ЖГОЉАВО ШТ НЕ

ЦЕНТАР ДЕЧЈИХ ЛЕТОВАЛИШТА И ОПОРАВИЛИШТА ПРЕРАСТАО ЈЕ У ВЕЛИКУ ШКОЛУ ПОД ВЕДРИМ НЕБОМ

СА АСФАЛТА — У ПРИРОДУ

ДРУЖЕЊЕ КОЈЕ СЕ НЕ ЗАБОРАВЉА

Потребу градске деце да у току школске године изађу у природу а да у исто време прате редовну наставу осетили су просветни радници Београда и већ 1956. године основан је **Центар дечјих летовалишта и опоравилишта Београда** који је на себе преузео бригу о одласку градске деце у природу. Потребно је било готово десет година да се изгради 7 одмаралишта – два на планинама – Тари и Гочу и пет на мору: Јелса на Хвару, Хвар на Хвару, Промајна код Макарске, Милна на Брачу и Јакљан код Дубровника. Сваки објекат савремено је опремљен за боравак предшколске и школске деце и обављање **наставе у природи**. Велика пажња је посвећена смештају, исхрани, настави, васпитном раду, здравственој заштити, културно-забавном животу и спортским активностима.

Годишње овде прође око 35.000 малишана у 170 смена које углавном трају по 14 дана. Одмаралишта и опоравилишта поред школске деце од првог до четвртог разреда примају и предшколску децу. За све њих обезбеђен је превоз, смештај, исхрана и сви остали услови за нормалан живот и рад. О њима брине 260 запослених, а васпитно-образовни рад обавља још 2.500 наставника, неговатељица, васпитача

У зимском периоду на планини градско дете ће научити скијање а лети на мору да плива. У последње време у ове својеврсне школе долазе и деца наших радника на привременом раду у иностранству. Ту обнављају и уче матерњи језик, историју, друже се са својим вршњацима из домовине и тугују кад дође време да морају назад.

У сваком од ових објеката чувају се многобројни цртежи, песме и прозни састави ученика који су ту провели један део времена. То је и најбоља потврда колико су у овим објектима деца своја, слободна, неспутана и на крају задовољна.

1

Промајна је једно од најлепших места на Макарској ривијери. То је тиха, зелена оаза средње Далмације, на осмом километру од Макарске према Сплиту. Њен најлепши украс је планина Биоково која се заштитнички надвила над овим невеликим приморским насељем. Дечје летовалиште има велику песковиту плажу окружену густом боровом шумом, маслињацима и виноградима. У непосредној близини је Макарска са јединственим музејом шкољки свих мора света, Подгора – колевка наше ратне морнарице и читав низ малих лепих приморских места

2

Милна на острву Брачу је тиха и чиста варошица смештена у дну великог залива на Западној обали, сва у зеленилу борова и чемпреса, окружена пријатним шеталиштима и малим плажама што све омогућава пријатан и интересантан боравак и одмор. Центар има капацитет од 250 места и све услове за школу у природи. У непосредној близини су излетишта Бол, Постире и Сутепар, а деца одлазе на излете и на острва Хвар и Шолту

3

Јакљан је једно од најлепших острва Дубровачког архипелага, обрасло боровом шумом са лепим узвишењима погодним за шетњу и планинарење. Од Дубровника је удаљено свега 13 наутичких миља уз добре саобраћајне везе. Центар овде има летовалиште капацитета 450 места од чега је нешто мање од половине у камп-кућицама па због тога ово одмаралиште зову и „острво деце". Велика пешчана плажа са благим порастом дубине представља предност што је уз многобројне спортске терене посебна вредност овог одмаралишта. Иде се на излете у Дубровник, Слано, Шипанску луку и острво Мљет где се могу обићи вредни културни и историјски споменици

4

Хвар на Хвару – острву са највећим бројем топлих дана у години, са климом коју **нема** ниједно **наше** острво – где се налазе споменици најстарије прошлости – древне тврђаве окружене бујном вегетацијом смештено је дечје одмаралиште београдског Центра, на жалост малог капацитета, од свега 80 места. Излети одавде воде у најзанимљивије делове средњег Јадрана: Пакleни отоци Стари Град, Јелса, острво Вис где ученици могу на лицу места да виде одакле се одвијао последњи део битке за ослобођење земље

5

Јелса се налази на острву Хвару које с правом називају „Острво сунца" јер просечна годишња температура није испод 16°С. Уували Зенишће на око три километра од Јелсе изграђено је модерно дечје летовалиште, павиљонског типа са најсавременијом опремом, пратећим објектима и сопственом плажом. Капацитет је 450 места. Излети у Стари Град, Хвар и Макарску обогаћују знање деце која бораве у овом лепом и може се рећи луксузном одмаралишту београдског Центра.

6

Митровац на Тари је смештен у срцу ове лепе и занимљиве планине. На њој је наш познати природњак Јосиф Панчић пронашао ретку и јединствену црногорицу – оморику. Док се од Бајине Баште пењете према Митровцу, путнику се чини да су људи на овај крај земље заборавили или да га још можда нису пронашли. Једини сведок цивилизације је шумски пут који се пробија кроз планину. Свуда около непомућена лепота и мир природе. Тако је све док вас пут не доведе у сама недра планине – до Митровца где се налази одмаралиште Центра. Објекти су грађени у планинском стилу и могу да приме 193 госта са најсавременијом опремом и пратећим просторијама. Шетње до видиковца одакле пуца поглед на Перућац са Дрином су посебна атракција а излети се праве до Бајине Баште, Перућца, Вишеграда, Титовог Ужица и легендарне Кадињаче. Једном речју одавде се иде у походе и новијој историји и далекој прошлости.

7

Станишинци на Гочу су мало планинско место од Врњачке Бање удаљено свега 17 km са надморском висином од 780 метара. Излети и шетње кроз предивна шумска подручја остају у сећању деце као епизоде које се дуго препричавају. Објекти Центра су смештени у подножју шумовитог обронка Гоча и располажу са 250 места. Све је савремено, модерно и уређено по одговарајућим прописима. Дужи излети се праве до Врњачке Бање, Митровог поља, Бруса и Александровца где малишани имају шта да виде и науче.

3

5

2

6

4

7

БЕОГРАД
МАЛА ПОШТА
П. ФАХ
124
МАКЕДОНСКА 29
11001

ВОЋКА У СОБИ

Хтео бих да сазнам како могу да гајим лимун.

ГОРАН,
Ваљево

Лимун или Citrus limon како се на латинском зове, потиче из индо-малајске области, али се и код нас много гаји. Међутим, биљке лимуна које се добијају сетвом семенки не доносе плодове или пак, дају горке плодове. Зато, ако желиш да добијеш укусни питоми лимун, онда биљку треба да калемиш на исти начин како се калеме воћке, то јест на окце. Ово калемљење је веома лако, али догађа се да развитак калема буде веома успорен те да се избојак из окца развије тек после 7–8 месеци. Можда би ипак било добро да ти при калемљењу помогне неко од одраслих ко је већ калемио воће, а помоћ ћеш надамо се лако наћи јер твој крај је познат као воћарски.

Преко зиме лимун треба држати у хладној просторији (око 6°C) која може да има и врло мало светлости. Преко лета лимуну погодује сунце уз редовно заливање млаком водом и прање листова. Младе биљке се пресађују сваке године, а старије сваке три до четири, с тим што се сваке године у саксији или сандуку замењује горњи слој земље. Најбоља земља за лимун, као и за сродне врсте (поморанџу, мандарину, грејпфрут) јесте смеша ливадске (3 дела) и шумске листаче (1 део), крављег ђубрива (1 део), песка (1 део) са нешто глине. При пресађивањуваља пазити да се не оштети корен, а оно се најбоље обавља кад на биљци нема цветова ни плодова што је код старијих биљака тешко одредити јер оне преко целе године цветају и доносе плодове. Код непажљивог пресађивања долази до отпадања цветова, недозрелих плодова и листова.

Да би се добио лимун са лепо формираном крошњом, потребно је сваке године, нарочито док је биљка млада, вршити орезивање. Одсечене гранчице могу се ожиљавати у влажној маховини или у флашици с водом. У том случају калемљење није потребно.

ПИСМО НЕДЕЉЕ

ДОКТОР ИЛИЗАРОВ

После објављивања чланка о раду совјетског лекара Илизарова многи наши читаоци јављају нам се и траже његову адресу. Иако је та адреса дата и у самом чланку, ми ћемо је ипак још једном објавити.

ГАВРИЛ АБРАМОВИЧ
ИЛИЗАРОВ
КНИИЭКОТ
КУРГАН
СИБИР
СССР

ЊИХ ЈЕ ИПАК ВИШЕ

Мада немам обичај да пишем писма листовима, молим те за помоћ. Идем у осми разред осмогодишње школе. Одличан сам ђак али лош друг. Имам понеког с ким се дружим али сам у ствари усамљена. Ван школе имам 3–4 другарице с којима сам јако добра али се опет немам коме повјерити јер се наше дружење углавном своди на вожење котураљки, између осталог и због тога што те моје другарице, додуше не баш све, троше доста новца а ја то не желим. Склона сам да се брзо посвађим, отпочнем какву расправу и да лако заплачем. Ја схватам да је узрок мојих невоља и у пубертету али ми се чини да он никако не пролази. Другарице и другови у разреду ме не разумеју, чуде се мојим схватањима и већини ствари које радим. Шта да учиним како бих се промијенила ако за то уопште још има времена?

Н. ПОПОВИЋ
Сарајево

Сигурно је да је део узрока твојих невоља у пубертету али не треба сметнути с ума да постоје и неки предуслови да би људи могли да се друже једни с другима. Другови су обично вршњаци, поготову кад је у питању твој узраст, због истих или сличних интересовања и укуса у погледу књига, филмова, музике, хобија, спорта, другарства. А другарство је врло осетљива ствар и мора да се негује. Другу увек треба помоћи, одрећи се понекад и нечег свог, бити веран и одан, чувати тајне. Да би те други прихватили неопходно је и да ти њих прихватиш и да им се прилагодиш а не да очекујеш да ће се сви они прилагодити теби. Њих је ипак више. У дружењу има и разлике међу друговима, али повезаност која постоји међу њима помаже да се те разлике искористе у позитивном смислу а не да их раздвоје. Не плаши се да је касно за промене: времена има. Почни тако што ћеш покушати што више да се приближиш другарицама са којима си добра, покажи разумевање за њихове проблеме, сигурно је да их и оне имају. Можда је то пут до правог другарства.

БРЖИ ОД АУТОМОБИЛА

Моји другови и ја волимо скијање. Пре извесног времена разговарали смо о томе колика се највећа брзина може постићи

у спусту. Помињане су ту разне цифре, сад да их не наводим, али се никако нисмо могли сложити. Молим те зато да нам ти нешто о томе напишеш.

ВУЈИЦА И ДРУГОВИ,
Титоград

Данас се у спусту постижу просто невероватне брзине – преко 200 километара на час. Сигурно ти се безброј пута догодило да се возиш аутомобилом који иде пре-

ко 100 километара на час. Можеш онда лако да замислиш колико је тек вратоломна брзина којом јуре ови „спусташи".

Рекорд држи двадесетогодишњи Аустријанац Франц Вебер из Инзбрука који постиже брзину од 203,155 километара на час. Најбржа скијашица на свету је Американка Марти Кунц која је постигла брзину од 179 километара на час. Иначе, при мерењу брзине у спусту не узима се у обзир средње време које се постиже на целој стази већ само оно постигнуто на једном њеном делу у дужини од сто метара. Смучари који иду искључиво на постизање брзинских рекорда возе посебне смучке које могу да буду дугачке највише 2,35 метара, а заједно са ципелама не смеју бити теже од 13 килограма. Наравно, да би смањили отпор ваздуха облаче лакирана гумена одела припијена уз тело, а на главама имају посебне аеродинамичне кациге.

Само да напоменемо и то да такмичење у постизању оваквих брзинских рекорда не признаје Међународна смучарска комисија (ФИС) већ је основано посебно Међународно друштво скијаша у спусту које је донело и своја правила.

И ТЕЖИ И ЛАКШИ

Драги Забавниче,
Кад год читам странице „Мале поште" питам се колико су тешки Месец, Сунце, Јупитер, Сатурн, Уран, Нептун, Венера, Марс, Меркур, Плутон и Земља?

БЕОГРАЂАНИН

Према нашем закону о мерним јединицама и мерилима који је на снази од 1. јануара 1982. године, не може се говорити о „тежини" небеских тела – јер је тежина заправо сила – него о њиховој маси. Уобичајено је да се масе планета изражавају у поређењу са масом Земље, која износи $5{,}974 \times 10^{24}$ килограма, односно, 5,974 билиона (а билион је, као што знамо милион милиона). Ако се дакле, маса Земље узме за јединицу, маса Сунца, Месеца и планета износе: Сунце 332,950; Меркур 0,055; Венера 0,8; Месец 0,012; Марс 0,11; Јупитер 318; Сатурн 95; Уран 14,5; Нептун 17; Плутон 0,11. Другим речима, на пример, Марсова маса је приближно девет пута мања, а Сатурнова 95 пута већа од Земљине.

ЗДРАВА

Молим те да ми одговориш шта значи и одакле води порекло моје име.

ВАЛЕНТИНА,
Борово

Женско име Валентина појавило се у доба римског царства, а изведено је од латинског valens, „здрав". Врло је често у СССР, а у наше време постало је популарно и захваљујући Валентини Терјешковој, првој жени-космонауту.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Пончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/I, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

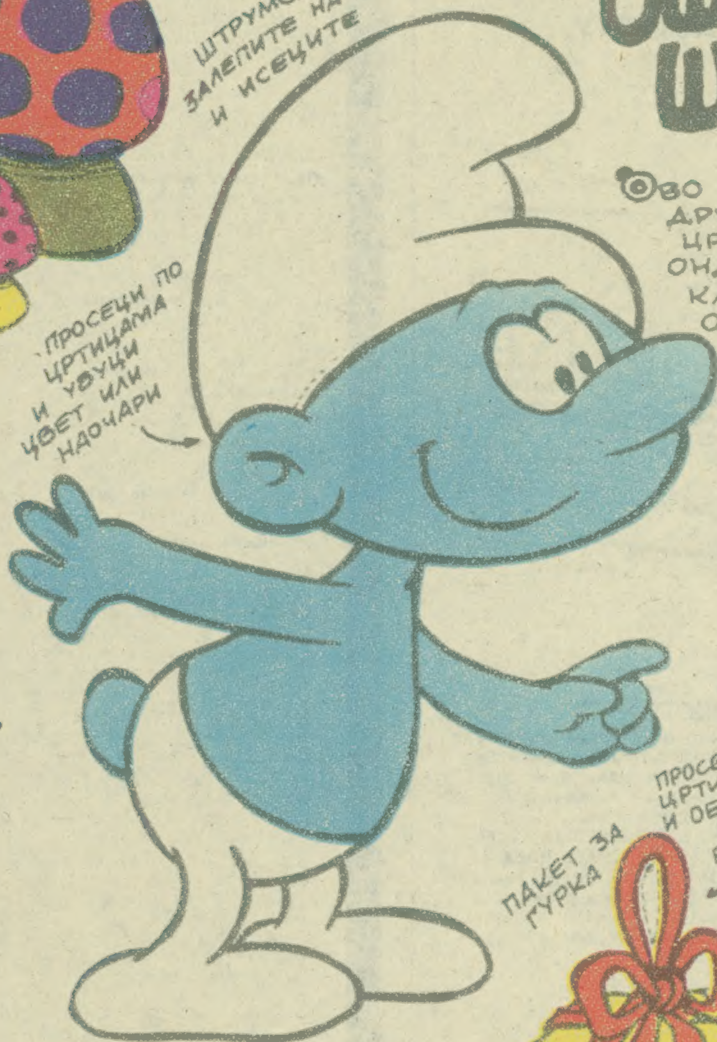
ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Skr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ОШТРУМФУЈТЕ ШТРУМФА

ОВО ЈЕ ТРАПА ИЛИ БИЛО КОЈИ ДРУГИ ШТРУМФ. КАД СТАВИ ЦРВЕНУ КАПУ И БРАДУ, ОНДА ЈЕ ВЕЛИКИ ШТРУМФ, КАД СТАВИ ЦВЕТ ОНДА ЈЕ ЛИСКО, КАД СТАВИ НАОЧАРИ- КЕФАЛО, А КАД НОСИ ПАКЕТ ОНДА ЈЕ ГУРКО.

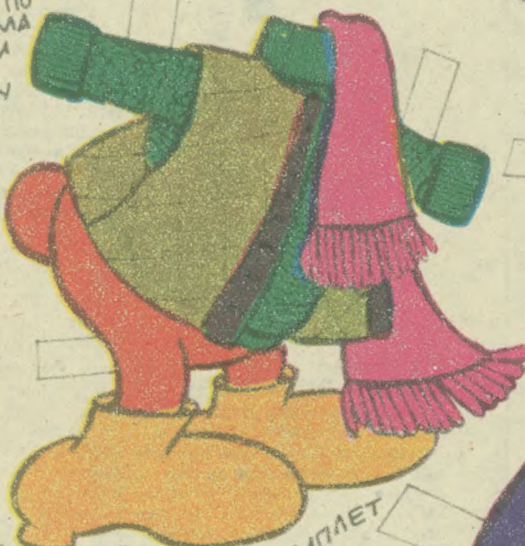

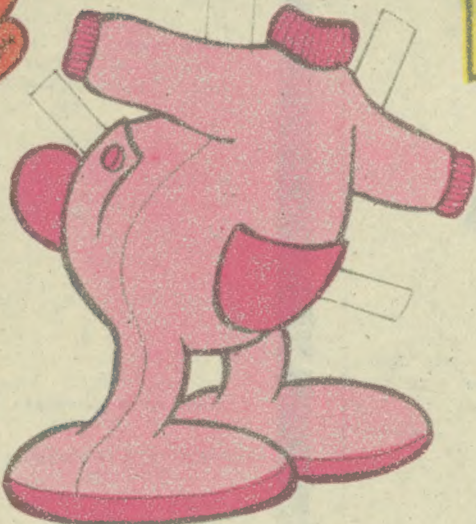

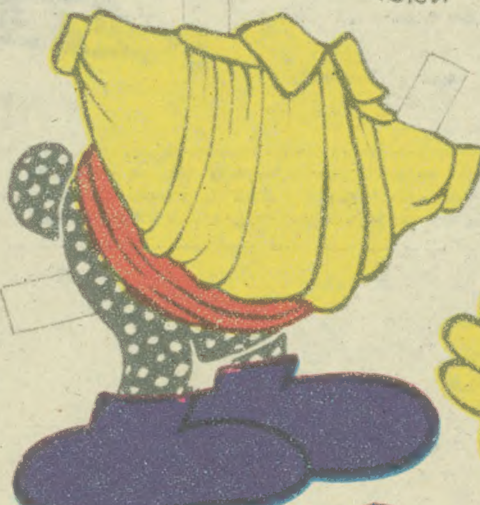

НАОЧАРИ ЗА КЕФАЛА

НАЛЕПИ НА КАРТОН ПА ИСЕЦИ

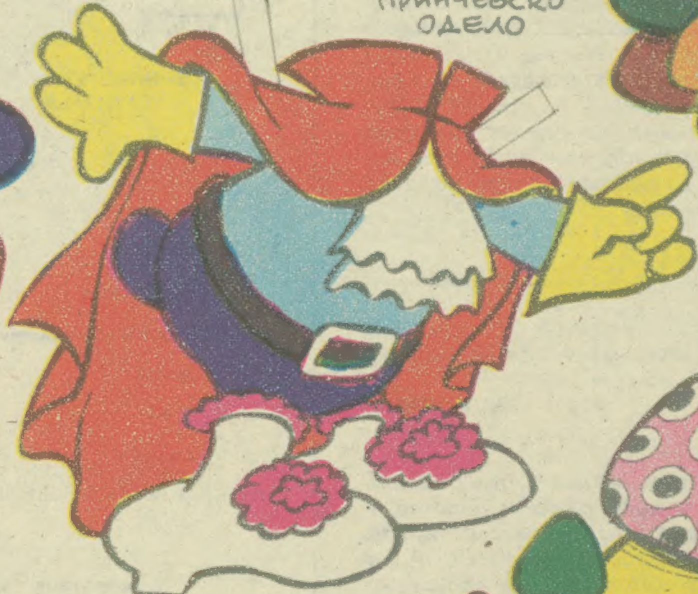

ВЕЛИКЕ НАДЕ ЗА МАЛЕ РАСТОМ: КАКО ЈЕ КОД НАС

ВЕСНА ПОРАСЛА

41 см

Ма колико чудно изгледало, од античких времена до прве половине прошлог века, част изузецима којих увек има, људи нису могли да се похвале нарочито високим растом.

До наглог биолошког преокрета у расту људи, који не само да се и даље одвија него је све бржи, дошло је тек пре стотинак година. Судећи по регрутским униформама у Шведској, на пример, између 1900. и 1950. просечни раст у висину износио је читавих 17 cm! Ако се настави овим темпом, просечна висина Европљана достигла би у следећих 50 година два метра па је незадовољство оних који изразито заостају растом, сасвим разумљиво. Може ли се ту нешто учинити и код нас?

Доле слаткиши!

Да несрећних због ниског раста код нас буде што мање, заслуга је и професора др Драгана Манојловића, шефа Кабинета за ендокринологију и болести метаболизма на Интерној клиници А Медицинског факултета у Београду и његових сарадника. На овој клиници већ више од десет година примењује се хормон раста у лечењу особа код којих је утврђен недостатак овог хормона. До сада је са успехом лечено око педесет особа патуљастог раста, о чему је професор Манојловић са сарадницима објавио десетак научних саопштења, а њихово излагање на Светском конгресу ендокринолога у Мелбурну 1980. било је једно од најзапаженијих.

– Једна девојка – каже професор Манојловић – порасла је чак 41 центиметар! Кад данас дође на Клинику ради обавезне контроле сва срећна, насмејана, мало ко би у њој препознао тешко разочарану особу патуљастог раста од пре четири године кад смо почели да је лечимо.

Узроци ниског раста не могу да се открију брзо и једноставно јер раст и развој зависи од многих унутрашњих и спољних чинилаца. Унутрашњи су углавном везани за генетску програмираност раста и развоја и наслеђују се од родитеља. Уколико су и отац и мајка ниског раста, тешко је очекивати да деца буду висока, мада се и то дешава.

На ову генетску појаву врло мало може да се утиче, међутим, како су деца, по правилу, виша од родитеља, лако може да се закључи да на раст и развој, поред генетских, делују и спољни чиниоци. Осим побољшане исхране, све више беланчевина и витамина који имају посебан значај за раст и развој младог организма, битно се изменила хигијена становања: велике стаклене површине савремених станова пуних сунца и свежег ваздуха замениле су најчешће мале прозоре старих зграда.

Откриће да ултравиолетни зраци (уколико се не претерује) подстичу раст и развој, увелико је изменило начин одевања, пре свега изглед купаћих костима. Излагање тела сунцу, што би у прошлости врло често значило да сте сишли с ума, у 20. веку постало је масовни феномен, а о бављењу спортом, који је од античких времена до прошлог века готово замро, да и не говоримо. И најзад, напредак медицине омогућио је ефикасније сузбијање многих болести које су успоравале раст. Кад делују довољно дуго, ови спољни фактори доводе до значајних физичких (и не само физичких) промена.

А кад су најзад откривени и спољни чиниоци који директно побољшавају (или спречавају) стварање хормона раста и наде за оне који заостају растом постале су веће.

– Поуздано се зна – каже професор Манојловић – да преобилна исхрана спречава стварање овог хормона, посебно шећер (бомбоне, чоколада, колачи, разне индустријске посластице..). Повишен шећер у крви кочи стварање хормона раста, док нешто нижи шећер и стање глади подстичу његово излучивање.

Зато са исхраном деце не треба претеривати, посебно са слаткишима – пустите децу да понекад честито изгладне, дозволите им да се играју, јурцају, физичка активност смањује количину шећера у крви, па је и лучење хормона боље.

Осим тога, хормон раста излучује се у већим количинама док дете слава него кад је будно, разуме се под условом да пре тога није појело гомилу слаткиша. Сан је, поред умерене исхране, сунчања, игре, боравка на мору и планини један од „лекова" којим можемо да поправимо наследне особине и подстакнемо раст, па је деци потребно најмање десет сати сна дневно.

Кад отпочети са лечењем?

До претерано ниског раста могу да доведу и бројне болести, нарочито урођене, али ако се правовремено открију и сузбију, на пример урођене срчане мане, даљи раст и развој организма одвијаће се правилно.

– Кад клиничким испитивањем утврдимо узроке малог раста – каже професор Манојловић – само код три од десет испитаних особа у питању је недостатак хормона раста, код осталих седам разлози су другачији. А ми можемо да помогнемо само у случајевима кад утврдимо да је за мали раст крив искључиво дефицит хормона раста.

Колико су високе особе код којих је утврђен недостатак хормона раста?

Уколико хипофиза, ендокрина жлезда која се налази на бази мозга у такозваном турском седлу, уопште не ствара овај хормон, таква особа, најчешће, може да достигне висину од 130 cm. Даљи раст практично је немогућ. Али ако хипофиза ипак ствара овај хормон, само у недовољним количинама, раст је могућ до 140, највише 150 cm. Ова деца у периодима најбржег раста „добијају" максимално 4 cm годишње, а често уопште и не расту. Тај успорен раст већ је знак да нешто није у реду и захтева клиничко испитивање. Особе високе 160 cm или више имају, готово сигурно, довољно овог хормона а разлози малог раста су други, најчешће наследни.

160 ампула хормона

За одлуку да отпочнемо лечење хормоном раста потребна су, речено крајње упрошћено, најмање два услова: да специјалним испитивањем утврдимо да се стварно ради о недостатку овог хормона и на рендгенском снимку види да су епифизне пукотине у костима отворене (што је знак да та особа још може да расте). Ако су ове пукотине затворене, раст је завршен и ту више не можемо помоћи.

Хормон раста добија се од људских хипофиза врло компликованим и скупим поступком којим је овладало само неколико центара у свету. Нашој клиници стиже из Шведске. Из једне хипофизе добијају се четири интернационалне јединице хормона, што је довољно само за једну дозу. Она се налази у ампули и дајемо је болеснику у виду интрамускуларних injекција три пута недељно. Лечење траје најчешће 2–4 године (понекад, додуше ређе, и пуних пет), значи – за годину дана, за лечење само једног болесника потребно је око 160 ампула, односно исто толико хипофиза. Лечење хормоном раста кошта годишње по неколико стотина милиона девизних динара.

Прве две недеље лечења хормоном раста спроводе се у самој клиници да би се пратила подношљивост лека и неке друге појаве, а онда се наставља код куће. Особа која прима овај лек нормално живи, иде у школу ако је ђак, и, наравно, долази на клинику на неопходне повремене контроле. Лечење траје све док се раст у висину не заустави, а то се дешава, у просеку, за 2–4 године лечења.

У току прве године долази до наглог убрзања раста – особе које до тада нису добијале у висини ни центиметар годишње, или тек 3–4 cm, за месец дана порасту 8–12 cm, дакле око 10–12 cm, годишње. После прве године лечења брзина раста прогресивно опада.

У највећем броју случајева успевамо да повећамо раст у висину за 30 cm, мада је било особа које су порасле и више од 40 cm. Нисам видео срећније особе, каже професор Манојловић, од оних које су успеле да порасту бар мало, што су успеле у оном што је за све остале дечаке и девојчице нормално и о чему најчешће и не размишљају.

Приредила:
Недељка Сташић

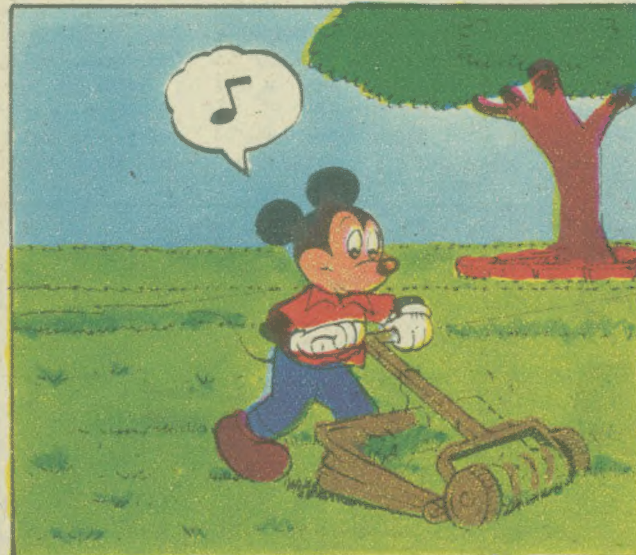

WALT DISNEY
МИКИ

КАД ИМАМ ВРЕМЕНА, УЖИВАМ ДА КРЕШЕМ ОГРАДУ!
СЕЦ! СЕЦ!

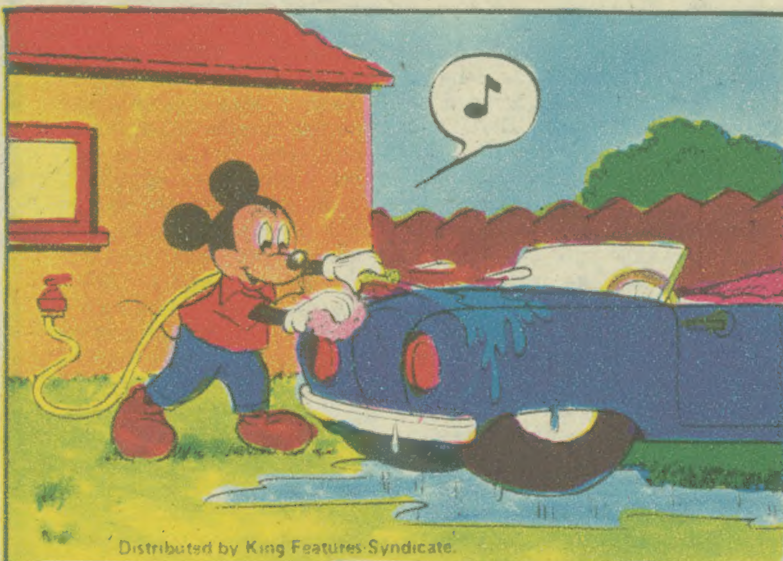

ЗАР ЈЕ ВЕЋ ТОЛИКО?
ЗВР! ЗВР!

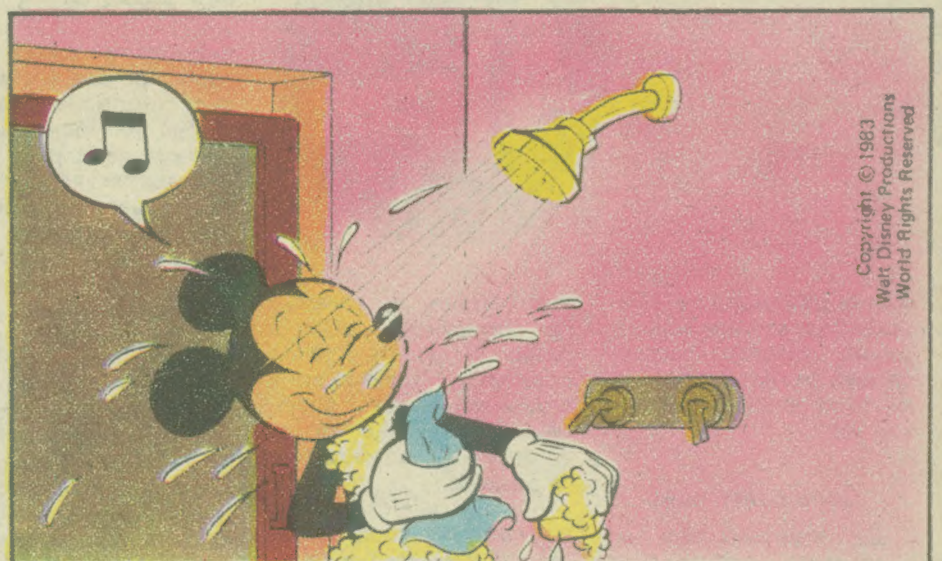

ВРЕМЕ ЈЕ ДА ПОЗОВЕМ МИНИ!

ПОЧНИ ДА СЕ СПРЕМАШ! НЕ СМЕМО ДА ЗАКАСНИМО!

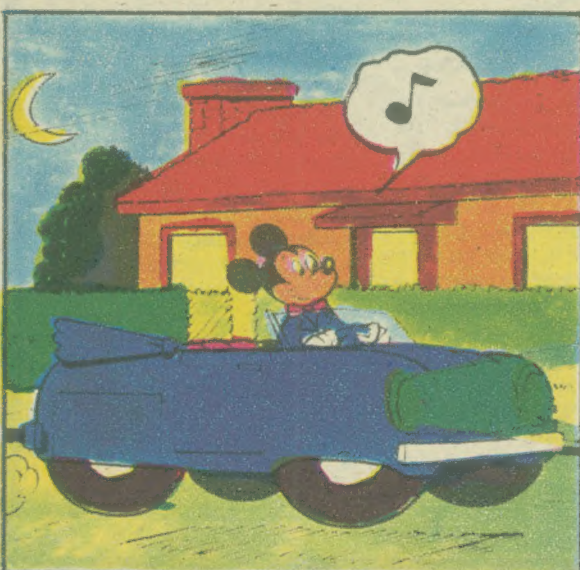

Distributed by King Features Syndicate.

ДИНГ-ДОНГ!

УВЕК ИСТА ПЕСМА! ЧИМ ЗАВРШИШ РАЗГОВОР, ТИ ОДМАХ КРЕНЕШ!
9-4